

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

**Regionální rozvoj a rozvojová pomoc na příkladu
vybrané země z oblasti Balkánu – Srbsko**

Bc. Lenka Tomšíková

**Diplomová práce
2013**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka Tomšíková**
Osobní číslo: **E110124**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Regionální rozvoj: Urbanismus**
Název tématu: **Regionální rozvoj a rozvojová pomoc (na příkladu vybrané země z oblasti Balkánu)**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je zaměřit se na možnosti podpory rozvoje zaostávajících regionů v celosvětovém měřítku. Popsat teorie regionálního rozvoje, mezinárodní rozvojové pomoci a organizací mezinárodní rozvojové pomoci. V další části bude pozornost věnována konkrétnímu příkladu u vybrané země z oblasti Balkánu.

Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.

Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.

Regionální rozvoj.

Mezinárodní rozvojová pomoc.

Organizace mezinárodní rozvojové pomoci.

Příklad rozvojové pomoci vybrané země z oblasti Balkánu.

Formulace závěru a doporučení.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 978-80-246-1974-3.

COLLIER, Paul. Miliarda nejchudších - Proč se některým zemím nedaří a co s tím?. Praha: Vyšehrad, 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.

JOHNSTON, R. J., TAYLOR, P. Geographies of Global Change. Remapping the World. 2th ed, Oxford: Blackwell Publishers, 2002. ISBN 0-631-22285-5.

SACHS, Jeffrey. Common Wealth: Economics for a Crowded Planet. Penguin Press HC, 2008. ISBN B00394DOI4.

STIMSON, R. J., STOUGH, R., ROBERTS, B. Regional economic development : analysis and planning strategy Berlin : Springer, 2006. ISBN 3-540-34826-3.

WOKOUN, R., et.al. Regionální rozvoj. Praha: LINDE, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. arch. Vladimíra Šilhánková, Ph.D.
Ústav regionálních a bezpečnostních věd

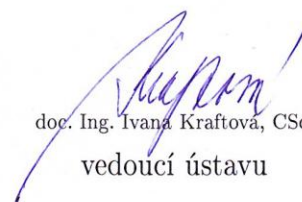
Datum zadání diplomové práce: **30. září 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivana Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako Školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 30. 4. 2013

Bc. Lenka Tomšíková

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce doc. Ing. arch. Vladimíře Šilhánkové, Ph.D. za odborné vedení, její cenné rady a čas, který mi věnovala při konzultacích.

Zvláštní dík patří mé rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Anotace

Tato práce se věnuje problematice regionálního rozvoje a rozvojové pomoci na konkrétním příkladu země Srbska. Rozebírá pojmy region, regionální rozvoj a regionální pomoc, na základě rešerše odborné literatury definuje pojem rozvojové země a vymezuje mezinárodní rozvojovou pomoc a popisuje organizace věnující se této problematice. Druhá část práce se zabývá hospodářským vývojem v Srbsku a regionální rozvojovou pomocí této balkánské zemi. Popisuje jednotlivé projekty, které zde Česká republika v rámci zahraniční rozvojové spolupráce realizuje a pokouší se zhodnotit efektivnost poskytnuté pomoci.

Klíčová slova

regionální rozvoj, rozvojová pomoc, Srbsko, zahraniční rozvojová spolupráce

Title

Regional development and development assistance on example selected country of the Balkan – Serbia

Annotation

This paper deals with the issue of regional development and development assistance on a specific example of Serbia. It discusses the terms region, regional development and development assistance, based on literature search defines the term developing countries and describes the organization of the international development assistance dealing with this issue. Second part of paper deals with the economic development in Serbia and regional development assistance to these Balkan country. Describes the individual projects, which Czech Republic implements in the framework of international development cooperation and try to evaluates the effectiveness of the provided assistance.

Keywords

regional development, development assistance, Serbia, international development cooperation

Obsah

Seznam zkratk	- 10 -
Seznam tabulek	- 11 -
Seznam obrázků	- 11 -
Seznam grafů	- 12 -
Úvod.....	- 13 -
1 Regionální rozvoj.....	- 14 -
1.1 Region	- 14 -
1.2 Rozvoj	- 16 -
1.3 Rozvojové země	- 18 -
1.3.1 Termín rozvojové země	- 18 -
1.3.2 Vymezení rozvojové země.....	- 19 -
2 Mezinárodní rozvojová pomoc	- 21 -
2.1 Vymezení pojmu zahraniční pomoc	- 21 -
2.2 Historie mezinárodní rozvojové pomoci v ČR	- 23 -
2.3 Formy zahraniční rozvojové spolupráce	- 27 -
2.3.1 Dvoustranná pomoc	- 27 -
2.3.2 Trilaterální spolupráce	- 31 -
2.3.3 Mnohostranná pomoc	- 31 -
2.4 Základní dokumenty.....	- 32 -
2.4.1 Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci.....	- 32 -
2.4.2 Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR	- 33 -
2.4.3 Další strategické dokumenty.....	- 34 -
2.5 Rozvojové cíle tisíciletí.....	- 35 -
3 Organizace mezinárodní rozvojové pomoci	- 38 -
3.1 Ministerstvo zahraničních věcí	- 38 -

3.2	Sektorová ministerstva	- 39 -
3.3	Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci.....	- 39 -
3.4	Česká rozvojová agentura	- 40 -
3.5	Soukromé firmy	- 41 -
3.6	Nevládní neziskové organizace.....	- 41 -
3.7	Akademický sektor.....	- 42 -
3.8	Státní a příspěvkové organizace.....	- 42 -
4	Regionální rozvojová pomoc na příkladu Srbska	- 44 -
4.1	Obecné informace a zásadní body vývoje Srbského státu	- 44 -
4.2	Ekonomická charakteristika současného Srbska.....	- 48 -
4.3	Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc	- 51 -
5	Rozvojová pomoc České republiky v Srbsku	- 54 -
5.1	Objem rozvojové pomoci ČR v Srbsku	- 55 -
5.2	Realizované projekty v letech 2005 – 2010	- 56 -
5.3	Realizované a probíhající projekty v letech 2010 – 2014	- 60 -
5.2.1	Sektor Dopravy	- 62 -
5.2.2	Sektor Výroba a dodávky energie.....	- 63 -
5.2.3	Sektor Obchodu a dalších služeb	- 64 -
5.2.4	Sektor Zásobování vodou a sanitace.....	- 66 -
5.2.5	Sektor Zdravotnictví	- 70 -
5.2.6	Ostatní projekty.....	- 72 -
5.4	Zhodnocení zahraniční rozvojové spolupráce ČR v Srbsku	- 74 -
5.5	Celkové zhodnocení rozvojové spolupráce v Srbsku.....	- 75 -
5.5.1	Hrubý domácí produkt	- 75 -
5.5.2	Hrubý národní produkt.....	- 76 -
5.5.3	Index lidského rozvoje.....	- 77 -

Závěr	- 79 -
Zdroje.....	- 79 -
Seznam příloh	- 83 -

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČRA	Česká rozvojová agentura
EU	Evropská unie
FoRS	České fórum pro rozvojovou spolupráci
HDI	Index lidského rozvoje
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP (GNI)	Hrubý národní produkt (Hrubý národní příjem)
IDA	Mezinárodní rozvojová agentura při světové bance
IPA	Finanční instrument předvstupní pomoci EU
MDG's	Rozvojové cíle tisíciletí
MLP	malé lokální projekty
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
NATO	Severoatlantická aliance
NNO	nevládní nezisková organizace
ODA	oficiální rozvojová pomoc
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OSN	Organizace spojených národů
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
UNDP	Rozvojový program OSN
ZRP (ZRS)	zahraniční rozvojová pomoc (spolupráce)
ZÚ	zastupitelský úřad

Seznam tabulek

Tabulka 4-1 Vývoj makroekonomických ukazatelů 2005 - 2012.....	- 49 -
Tabulka 4-2 Největší poskytovatelé ZRS v Srbsku 2011	- 52 -
Tabulka 4-3 Přehled předvstupní pomoci IPA v Srbsku 2007 – 2011 (v mil. EUR)	- 53 -
Tabulka 5-1 Objem bilaterální ZRS ČR v roce 2011 (v mil. Kč).....	- 55 -
Tabulka 5-2 Objem poskytnuté ZRS ČR Srbsku v letech 2007 – 2014	- 55 -
Tabulka 5-3 Sektory realizovaných projektů ZRS ČR v Srbsku (2005 – 2010)	- 57 -
Tabulka 5-4 Přehled bilaterálních projektů ČR a Srbska (2010 – 2014).....	- 60 -
Tabulka 5-5 Malé lokální projekty zastupitelských úřadů ČR v Srbsku (2012)	- 72 -
Tabulka 5-6 Transformační spolupráce a Aid for Trade v Srbsku (2012).....	- 73 -

Seznam obrázků

Obrázek 2-1 Programové a projektové země ZRS ČR (2011)	- 29 -
Obrázek 4-1 Mapa Srbska a sousedních států	- 44 -
Obrázek 5-1 Železniční přejezd Atenica	- 62 -
Obrázek 5-2 Nemocnice Valjevo.....	- 63 -
Obrázek 5-3 Stavení v oblasti Pešter/Sandžak	- 65 -
Obrázek 5-4 Nová výrobná síru v oblasti Pešter/Sandžak.....	- 66 -
Obrázek 5-5 Budování překládací stanice komunálního odpadu ve městě Valjevo.....	- 67 -
Obrázek 5-6 Zdroj pitné vody – studna Osečina - Belotić	- 68 -

Seznam grafů

Graf 1 Objem ZRS ČR a její podíl na HND (2004 – 2011)	- 26 -
Graf 2 Plnění rozvojových cílů tisíciletí v roce 2008 (v %)	- 37 -
Graf 3 Procentuální podíl na HDP Srbska (2012)	- 50 -
Graf 4 Přijímaná rozvojová pomoc Srbska (mil. EUR).....	- 51 -
Graf 5 Vývoj objemu ZRS ČR v letech 2007 – 2014	- 56 -
Graf 6 Sektory realizovaných projektů ZRS ČR v Srbsku (2005 – 2010)	- 58 -
Graf 7 Přehled bilaterálních projektů ČR v Srbsku dle sektorů v CZK (2010 – 2014)..	- 61 -
Graf 8 Vývoj HDP v Srbsku (2003 – 2012)	- 75 -
Graf 9 Vývoj hrubého národního produktu v Srbsku (2003 – 2011).....	- 76 -
Graf 10 Vývoj HNP na hlavu v Srbsku a rozvojových zemích Evropy a Střední Asie (2003 – 2011).....	- 76 -
Graf 11 HDI Srbsko 2011	- 77 -
Graf 12 Vývoj HDI v Srbsku, Evropě a Střední Asii a ve světě v letech 1980 – 2012..	- 78 -

Úvod

Současný svět lze charakterizovat jako svět mnoha různorodostí a protikladů. Rozdíly různých povah spočívajících v odlišném množství hospodářského bohatství jednotlivců i zemí, dále v odlišné životní úrovni obyvatelstva a celkové kvalitě života, nebo také v množství dostupných zdrojů se ale objevovaly již v dávné minulosti. Mezi další důvody, kvůli kterým je možné, že je jedna země bohatší a druhá chudší, patří také odlišnost kultur a tradic, vnitřní geografické podmínky, politické zájmy, válečné konflikty a našly by se i další. Jako hlavní zdroj tohoto nerovnoměrného stavu a uspořádání ve světě lze označit různorodé rozmístění přírodních zdrojů. Pouze tam, kde jich bylo dostatek, mohlo docházet k intenzivnějšímu hospodářskému rozvoji.

Současný nerovnoměrný vývoj pramení právě z předešlého vývoje společnosti. Tyto problémy poukazují na to, jaká existuje globální provázanost mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi. Motivací pro zlepšení situace v chudších zemích není jen solidarita mezi zeměmi, ale také snaha v dlouhodobém horizontu zlepšit situaci globální společnosti.

Proto vznikla a existuje zahraniční rozvojová spolupráce, která má pomoci rozvojovým zemím se zlepšením jejich současné hospodářské i sociální situace. Země ekonomicky vyspělé tak poskytují svou rozvojovou pomoc zemím, které mají hospodářské problémy, a to v různých formách a je jen na zemích rozvojových, jak tuto pomoc dokážou využít. Aby rozvojová pomoc plnila svůj účel, je důležité umět ji efektivně využívat a vytěžit z ní maximum.

Tato práce se zaměřuje na regionální rozvoj v rozvojových zemích a na rozvojovou pomoc, která je jim poskytována. **Cílem diplomové práce je zaměřit se na regionální rozvoj a mezinárodní rozvojovou pomoc České republiky. Analyzovat konkrétní zahraniční rozvojovou spolupráci mezi Českou republikou a projektovou zemí západního Balkánu – Srbskem.**

V práci bude jako základní výzkumná metoda využita zejména metoda sběru a analýzy dat a informací, které jsou čerpány a dále zpracovány z dostupné odborné literatury a webových stránek. Ve druhé části práce půjde hlavně o jejich další zpracování inductivní metodou vč. závěrečné syntézy.

1 Regionální rozvoj

1.1 Region

Existuje mnoho možností, jak definovat pojem region. Teoretici urbanismu jej definují jako: „*Účelově (abstraktně) vymezené území, jehož hranice jsou dány významnými funkčními vazbami anebo společnými charakteristikami fyzikálními, přírodními, klimatickými, ekonomicko-sociálními, etnickými, jazykovými atd.*“ [1]

Komplexnější pohled na region nabízí teorie socioekonomické geografie. Zde je region chápán jako: „*Území na zemském povrchu s od ostatních odlišnou, ale vnitřně sourodou – konzistentní – strukturou buď fyzických prvků, nebo socioekonomických prvků a jejich rozvoje*“. Obvykle je pomocí těchto prvků vymezován pro konkrétní účel, nebo mu v uspořádání území přísluší konkrétní funkce. Proces vymezování regionů potom nazýváme regionalizací. Jedná se o zpracování informací o rozmístění předmětů a jevů na Zemi. Může dojít k seskupování základních prostorových jednotek nebo naopak rozčleňování území států do menších územních celků. [1]

Na regiony můžeme nahlížet ze dvou základních úhlů pohledu, a to z pohledu fyzicko-geografického nebo sociálně-geografického. Vydělení geografických regionů se zpravidla provádí na základě dvou hledisek: objektivního, tj. pevnosti vazeb mezi složkami regionů; subjektivního, tj. na základě úkolů výzkumu. Snaží se, aby se region vyznačoval, co největší celkovou homogenitou. Na základě různých hledisek můžeme rozlišit několik obecních typů vymezených regionů. [2]

- **Administrativní regiony** jsou vymezovány pro potřeby výkonu státní správy a územní samosprávy. Mezi jejich jednotlivými úrovněmi existují dva základní vztahy: skladebnost, která znamená, že region vyšší úrovně je tvořen několika celky nižší úrovně; vztah podřízenosti či nadřízenosti vyjadřuje závaznost norem přijatých na vyšší úrovni pro regiony úrovně nižší. Je u nich nutná určitá časová stabilita.
- **Účelové regiony** jsou vymezovány pro řešení určitých problémů, jako řešení ekonomické zaostalosti, problémů životního prostředí či ochrany přírody. Často mívají omezenou časovou platnost. Nejčastěji jde o zvláštní hospodářské zóny, např. bezcelní zóna, vědecko-technický park, podnikatelský inkubátor, technopolis

(region s výraznou koncentrací vědeckého, technologického a výrobního potenciálu, ale i výrobních služeb a občanské vybavenosti).

- Můžeme vyčlenit i **regiony „programové“** formulované pouze pro určitý rozvojový záměr nebo strategii.

Sociálně-geografické vymezení se objevilo později. Díky rozvoji technologií se podařilo překonat fyzicko-geografické limity území a nastoupily významnější a dnes dominující sociogeografické faktory. Lze sem zařadit například rozmístění výroby a spotřeby, obyvatelstva, jazykové a kulturní a sociální rozvrstvení obyvatelstva a další. [2]

Podle stejnorodosti dělíme regiony na homogenní a heterogenní regiony, vyznačující se vzájemným propojením jednotek a funkčními vazbami. [2]

- **Regiony homogenní** se vyznačují stejnorodostí či podobností sledovaných znaků (uplatňováno např. při rozlišování vyspělých, zaostávajících, zemědělských či průmyslových regionů).
- **Regiony heterogenní** (funkční, polarizované, centralizované, nodální) vycházejí z hierarchického uspořádání a územních vztahů prostoru.

Pro řešení rozvojových problémů je významný vztah mezi funkčním uspořádáním a správním vymezením regionu. Funkční regiony lze analyticky dovodit na základě existence a intenzity různorodého komplexu socioekonomických vazeb. Vyznačující se sice hierarchickým uspořádáním, jejich velikost je však značně nerovnoměrná. Správní regiony jsou tvořeny s cílem dosáhnout jejich maximální vyváženosti (územní a populační), tak aby mohly být správní činnosti vyváženě zajišťovány. Nejúčinnějším prostorem pro řešení rozvojových problémů je region funkční, nicméně řešení probíhá z logických administrativních důvodů v rámci regionů správních. [2]

1.2 Rozvoj

Rozvoj lze definovat jako pozitivní společenskou změnu. Úžeji ho lze popsat jako pozitivní změnu v určité společnosti, která byla více či méně záměrně podnícena či způsobena v rámci daného státu nebo ze zahraničí, často vládními či nevládními aktéry. Lze zde ovšem poukázat na rozpor označení pouze pozitivních změn – existují totiž i negativní společenské změny, politické, kulturní a environmentální dopady „rozvoje“. Ovšem v rámci současného mezinárodněpolitického rozvojového paradigmatu, kde je jedním z cílů rozvojového úsilí vymýcení chudoby, můžeme proces rozvoje charakterizovat jako neustálé omezování stavu chudoby. [9]

Další možností jak definovat rozvoj je například to, že vyjadřuje proces zlepšení kvality lidského života. Koncept rozvoje je multidimenzionální, zahrnující celou řadu složek. Tato komplexita se odráží i v rozvojové spolupráci, která hledá celistvější přístup k řešení problémů rozvojových zemí. [3]

Koncept rozvoje byl během 50. a 60. let úzce spojen zejména s růstem ekonomickým. Protože v té době dosáhly tržní ekonomiky západních zemí rychlého a dlouhodobého ekonomického růstu, úsilí o rozvoj bylo chápáno jako nastoupení cesty ostatních zemí stejným směrem. Bylo považováno za samozřejmost, že toho má být dosaženo stejným způsobem jako v západních zemích. Státy, kde se dařilo dosáhnout ekonomického růstu, byly označovány za rozvinuté, ostatní státy byly označeny jako rozvojové, tedy takové, ve kterých rozvoj ještě probíhá. V chudých částech světa tak měl být kladen důraz na aplikaci moderních vědeckých a technologických znalostí, s předpokladem, že přesun finančních prostředků a technologií z rozvinutých zemí rychle vyřeší mnohé problémy zemí rozvojových. Ty měly co nejrychleji prodělat stejný vývoj od tradiční společnosti ke společnosti průmyslu a masové spotřeby, jaký prodělala Evropa a USA v době od 18. až do 20. století. Rozvojové země v 50. a 60. letech opravdu prošly některými technologickými změnami, například v zemědělství (nazývanými „zelená revoluce“), ale obecně se nepotvrdil předpoklad, že prostý růst hrubého domácího produktu (HDP) automaticky přivodí i růst životní úrovně naprosté většiny jednotlivců. [3]

V 70. letech 20. století však začali mnozí uvedené předpoklady zpochybňovat. Důvodem bylo mimo jiné to, že se nerovnost mezi bohatými a chudými zeměmi za uplynulá desetiletí zvětšila. Na tento vývoj reagovali autoři, z nichž mnozí byli z rozvojových zemí (na rozdíl od předešlých teoretiků rozvoje). Vytvořili teorii závislosti neboli teorii jádra a periferie, která vycházela spíše z analýzy situace v rozvojových zemích, než z konceptů pocházejících z evropských podmínek a představ. Základem bylo tvrzení, že zaostalost jedné části světa je přímým důsledkem rozvoje jiné části světa. Různé části světa jsou na sobě zejména ekonomicky závislé skrze fungování světového kapitalistického systému. První část nazývaná periferie (často se jedná o bývalé kolonie evropských států) je v ekonomické a politické závislosti na rozvinuté části, která se nazývá jádro (bývalé koloniální mocnosti). Periferie je podle autorů této školy udržována v umělé závislosti a zaostalosti prostřednictvím nerovné mezinárodní dělby práce a moci. Uvedené myšlenky se odrazily v návrhu Nového ekonomického řádu z roku 1974, který byl hojně přijat rozvojovými teoretiky, ale v praktické rovině uplatnění nenašel. [3]

V 80. letech byla věnována pozornost otázkám, jaký typ ekonomického růstu je žádoucí a jaká by měla být jeho distribuce mezi obyvatelstvo. Hospodářský růst byl stále považován za základ rozvojového snažení, stejně významnou se ale stala otázka, o jaký typ růstu se jedná a zda z hospodářského růstu těží pouze úzká skupina, nebo zda plynou výhody s ním spojené k širokým vrstvám obyvatelstva. Od zveřejnění přelomové studie Římského klubu „Limits růstu“ se také stále více začalo uvažovat o rozvoji jako o multidimenzionálním konceptu, který zahrnuje materiální, sociální, environmentální, politické a kulturní složky, protože všechny tyto části mají na kvalitu života přímý vliv. V souvislosti s tímto pohledem na rozvoj se také prosazoval názor, že neexistuje jeden model rozvoje, který by byl správný a žádoucí pro všechny části světa. Bylo zdůrazňováno, že rozvoj musí být „dlouhodobě udržitelný“: musí brát v úvahu otázky vztahující se k vývoji populace, k šetrnému využívání přírodních zdrojů a ke vzájemnému působení člověka a jeho životního prostředí. 80. léta byla ovšem také desetiletím, které vešlo v rozvojové literatuře ve známost jako „ztracená dekáda“. V mnohých zemích, hlavně v Africe a Latinské Americe, došlo k zastavení růstu či dokonce ke zhoršení životní úrovně. Přispěla k tomu zejména dlužnická krize rozvojových zemí, vyvolaná prudkým zvýšením úrokových měr v USA na počátku 80. let. V 90. letech po třech desetiletích „rozvoje“ tak musely mnohé rozvojové země utrácet značnou část svých rozpočtů

na splácení dluhů místo investic do veřejných služeb. Nerovnost mezi nejbohatší a nejchudší částí lidí na světě se s každým desetiletím zvyšovala. [3]

Od 90. let až do současnosti se v teorii i v praxi rozvoje uplatňují - v různých institucích různou měrou - všechny předešlé koncepce rozvoje. Žádná nebyla zcela opuštěna, každá j však svými kritiky považovaná za překonanou. Navíc jsou stále více slyšet v debatách o rozvoji hlasy, které volají po přehodnocení konceptu rozvoje, zejména výsadní role ekonomického růstu. Objevuje se koncept rozvoje jako získání svobody a zvyšování možností a schopností lidí žít život podle svých představ. Stále více se také berou v úvahu argumenty a pohledy skupin, jako je například environmentální hnutí nebo skupiny zakládající svou kritiku na zdůrazňování hledisek kulturních, genderových či etických. [3]

1.3 Rozvojové země

1.3.1 Termín rozvojové země

Termín označení rozvojové země se rozšířil ve světě od roku 1964, kdy bylo oficiálně použito na prvním zasedání Konference OSN pro obchod a rozvoj (UNCTAD). Do té doby se pro tyto rozvojové země používal termín „zaostalé země“. Jejich zaostalost měla příčinu hlavně v koloniálních vztazích, které umožňovaly jen pomalý ekonomický růst či ho udržovaly ve stagnaci. [11]

V období po 2. světové válce po získání politické nezávislosti, kdy byl termín „zaostalé země“ některými představiteli odmítán právě díky dosažení větší míry politické nezávislosti a také kvůli tomu, že zaostalost byla často spojována s barvou pleti a s antropologickými parametry, doznal určitého rozšíření název „méně rozvinuté země“ (less developed countries). Tento termín vnesl do pojmenování dynamický prvek a zároveň poukazoval na rozdíl oproti zemím více rozvinutým. Dalším krokem bylo uvedení pojmu „země zaostávající ve vývoji“, přeložené z anglického underdevelopment, což si lze vyložit jako stav či stadium, které předchází rozvoji. A zatím posledním posunem na vývoji termínu se stalo anglické spojení developing countries, který se překládá nikoli jako rozvíjející se země, ale jako rozvojové země. Ani zde se však nejedná o úplně výstižný termín. Rozvoj byl a je charakteristický nejen pro země rozvojové – které se v mnohých případech příliš nerozvíjejí, ale spíše dlouhodobě stagnují – ale i pro země rozvinuté. [11]

1.3.2 Vymezení rozvojové země

Rozvojové země lze vymezit ze třech základních hledisek. Jsou jimi: geografické, historické a ekonomické hledisko. Případně lze zahrnout i další hlediska, například politické, kulturně-náboženské, aj.

Geografické vymezení rozvojových zemí je relativně snadné. Rozvojové země se rozprostírají na třech kontinentech – v Latinské Americe (zahrnující území od Mexika až po Argentinu), v Africe (vnímané jako celý kontinent, včetně ostrovních států v Atlantském a Indickém oceánu) a v Asii (zahrnujíc Oceánii, kromě Japonska, Nového Zélandu a Austrálie). Zatímco u prvních dvou kontinentů pravděpodobně nikdo nezaváhá, že se jedná o regiony, v nichž se nacházejí pouze rozvojové a žádné rozvinuté země, v případě asijského kontinentu může být otázkou, zda všechny země na tomto území patří mezi rozvojové. Spornými se mohou jevit například Singapur, Jižní Korea, Kuvajt nebo Izrael – zde pak záleží na užším a širším pojetí rozvojových zemí. [11]

Z hlediska historického lze říci, že většina zemí rozvojového světa v minulosti patřila do některé koloniální říše. Na základě toho lze rozvojové země vymezit z hlediska jejich „koloniální příslušnosti“ a dále také podle formy koloniální správy, která v nich byla zavedena. V prvním případě lze označit za největší a nejvýznamnější kolonizátory Francii, Velkou Británii, Španělsko, Portugalsko, Nizozemsko a Belgie. Jejich koloniální říše se rozprostíraly ve všech třech rozvojových regionech. V druhém případě – koloniální správa – řešíme typ koloniálních vztahů. Koloniální soustavy tak tvořily kolonie, polokolonie a jinak závislá území. Pro kolonie bylo typické přesouvání bohatství a důchodu z kolonií do metropolí a politická nadvláda metropolí nad koloniemi. Polokolonie nebyly plně politicky podřízeny metropolím, avšak byly s nimi obvykle svázány nerovnoprávními hospodářskými smlouvami. Závislá území byla obvykle politicky samostatná, ale různými politickými vazbami či ekonomickými vztahy byla podřízena koloniálním zemím. Řada závislých území existuje dodnes – např. státy EU mají dohromady 20 zámořských území a teritorií. [11]

Z hlediska ekonomického lze rozvojové země vymezit jako skupinu zemí, které vykazují následující čtyři základní charakteristiky:

- relativně nízkou ekonomickou úroveň (HDP na obyvatele),
- nesoulad mezi odvětvovou strukturou HDP a zaměstnaností,
- sociálně ekonomický dualismus,
- přetrvávající ekonomickou závislost na rozvinutých zemích ve vnějších ekonomických vztazích.

Jedním z úskalí zde může být skutečnost, že rozvojové země jsou specifická skupina světa, která čítá více než 100 zemí. Je proto obtížné vybrat čtyři shodné základní ekonomické charakteristiky, které by odpovídaly takto velké a nesourodé skupině. Výše uvedené znaky jsou proto převládající – tzn., že všechny země nemusejí vykazovat všechny čtyři znaky, jako například Srbsko, ale mohou vykazovat pouze některé. [11]

2 Mezinárodní rozvojová pomoc

Česká republika jako relativně ekonomicky rozvinutá země hlásící se k mezilidské solidaritě přispívá prostřednictvím rozvojové spolupráce k řešení globálních problémů. ČR poskytuje rozvojovou pomoc jak bilaterálně, tak multilaterálně. Rozvojová pomoc a spolupráce je relativní novinkou v oblasti zahraniční politiky. Rozvojovou spolupráci lze zařadit mezi oblasti reaktivního přístupu zahraniční politiky. Agenda tedy prvotně reaguje na mezinárodní normy a zahraniční události.

2.1 Vymezení pojmu zahraniční pomoc [8]

Oficiální rozvojová pomoc, nazývaná také krátce „zahraniční pomoc“, je jedním z významných prvků globálního systému, který v hospodářsky méně vyspělých zemích přispívá k ekonomickému rozvoji.

Problémy vyvolává už to, jak zahraniční pomoc vymežit, definic totiž existuje celá řada. Ekonomové obvykle definují zahraniční pomoc jako jakýkoliv tok kapitálu či veřejných financí ve formě půjček nebo grantů do jiných zemí, který splňuje dvě kritéria:

1. Tento kapitál nemá, z pohledu dárce, komerční určení.
2. V případě půjček jde o kapitál, poskytovaný za zvýhodněných podmínek - to znamená, že úroková míra a doba splatnosti pro zapůjčený kapitál by měly být výhodnější než za běžných podmínek.

Mnoho transferů zdrojů však může probíhat skrytými formami, jako např. poskytují-li rozvinuté země zvýhodněné celní sazby pro export zemí třetího světa. To umožňuje rozvojovým zemím prodávat své výrobky na trzích rozvinutých zemí s vyšším ziskem, než jaký by realizovaly za normálních okolností. V důsledku toho dochází k transferu kapitálu do rozvojových zemí. Podobným příkladem je situace, kdy producenti nabízeli nerostné suroviny některým rozvojovým zemím za ceny nižší, než jaké by odpovídaly cenám na světových trzích. Takové toky se však obvykle mezi zahraniční pomoc nepočítají, protože nejsou poskytovány proto, aby podporovaly rozvoj.

Výše uvedená definice by také umožnila zahrnout mezi zahraniční pomoc i pomoc vojenskou, která však obvykle bývá z výměrů mezinárodních ekonomických toků zahraniční pomoci vyloučena (například v případě USA však činí podíl vojenské „pomoci“ až jednu třetinu celkového objemu zahraniční pomoci).

Nejobecněji přijímaná definice oficiální rozvojové pomoci (z anglického Official Development Assistance) byla v současné době formulována Výborem pro rozvojovou pomoc při Organizaci pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (Organization for Economic Cooperation Development, OECD):

„Oficiální rozvojová pomoc (ODA) je definována jako soubor těch transferů do rozvojových zemí a multilaterálních institucí, které jsou poskytovány oficiálními místy, jako jsou vlády států či místní vlády, nebo jejich výkonnými orgány. Každá transakce musí splňovat následující kritéria:

- a) Je poskytována s cílem podpořit ekonomický rozvoj a blahobyt v rozvojových zemích.*
- b) Je koncesionální (tedy nemá komerční charakter) a obsahuje grantovou složku, která tvoří minimálně 25%. ODA zahrnuje i administrativní náklady spojené s jejím poskytováním“*

Podle jejího účelu lze zahraniční pomoc rozdělit na **pomoc rozvojovou** a **pomoc humanitární**. Rozvojová pomoc se koncipuje s určitým dlouhodobým záměrem do oblastí sociální a ekonomické infrastruktury, do oblastí životního prostředí a jako pomoc při formování státní správy. Pomoc humanitární je poskytována jako reakce na mimořádné události, které většinou nelze předvídat, a je zpravidla krátkodobá. Finanční hodnota celosvětově poskytované rozvojové pomoci přitom hodnotu pomoci humanitární výrazně převyšuje.

Zahraněční pomoc může být vládní, nevládní nebo kombinací obou. Vládní pomoc využívá prostředků státního rozpočtu (a bývá nazývána „oficiální“), nevládní zahrnuje širokou škálu dárců, nadací a charitativních organizací, sdružujících dary právnických i fyzických osob. Podle způsobu finančního krytí můžeme pomoc dělit na pomoc ve formě grantu (nenávratné dotace) a pomoc ve formě půjčky.

2.2 Historie mezinárodní rozvojové pomoci v ČR

Česká republika může při poskytování rozvojové pomoci navázat na tradici rozvojové spolupráce realizované Československem před rokem 1989. V 80. letech 20. století poskytovalo Československo rozvojovou pomoc 136 zemím v objemu mezi 0,7 % a 0,9 % hrubého domácího produktu (HDP). [10] Aktivita, které je možné označovat jako rozvojovou spolupráci, se zpravidla omezovaly na tzv. "mimoevropské socialistické země" a "země přednostního zájmu." Spolupráce s ostatními rozvojovými státy se většinou odehrávala na principu "vzájemné výhodnosti." Československá rozvojová spolupráce nabývala řady forem. Jednalo se jednak o hmotnou pomoc, tj. dodávky potravin, léků, pracovního nářadí, pomůcek pro alfabetizační programy apod. Další formou byla technická pomoc, která spočívala ve vysílání odborníků (zpravidla prostřednictvím podniku Polytechna), ve zřizování výcvikových a učebních zařízení a v přijímání stážistů. Další významnou formou rozvojové spolupráce bylo poskytování stipendií ke studiu na českých a slovenských vysokých školách. Do určité míry, neznámo jak velké, zahrnovala československá pomoc také vojenské dodávky. [12]

Po roce 1989 zaznamenal program rozvojové pomoci výrazný útlum zapříčiněn pádem železné opony, který byl překonán až v souvislosti s jednáním o vstupu do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Po roce 1995 se poskytování rozvojové pomoci řídilo Zásadami pro poskytování zahraniční pomoci. Zásady definovaly postupy a kompetence resortů a vlády při poskytování rozvojové a humanitární pomoci. Dokument potvrdil rozhodující pozici jednotlivých resortních ministerstev při poskytování rozvojové pomoci. Ministerstva byla odpovědná za přípravu a realizaci projektů rozvojové pomoci a za nakládání s vyčleněnými finančními prostředky, Ministerstvu zahraničí připadla role koordinátora pomoci. Důsledkem identifikace projektů samotnými realizátory byla značná teritoriální a sektorová roztržitost české rozvojové pomoci. V letech 1996 - 2000 byly realizovány významnější projekty české zahraniční rozvojové pomoci ve čtyřech desítkách států. Tato roztržitost v kombinaci s nízkým objemem pomoci znamenala, že pomoc byla poskytována ve formě relativně malých projektů, což zásadním způsobem problematizovalo přínos vynaložených prostředků jak ke zlepšení hospodářské a sociální situace příjemců, tak k udržování dobrých vztahů mezi ČR a partnerskými zeměmi. [12]

Vedle vládní zahraniční pomoci se zvláště v souvislosti s válkami v bývalé Jugoslávii začaly rozvíjet i aktivity nevládního sektoru. Zpravidla se jednalo o pomoc humanitární, v některých případech ale i s jistým přesahem do oblastí dlouhodobější stabilizace a rozvoje konflikty zasažených oblastí. [12]

K programu české zahraniční pomoci se přihlásilo vládní prohlášení z roku 1998 a Koncepce zahraniční politiky z roku 1999. Výraznějším krokem k reformě systému české rozvojové pomoci se nicméně stala až "Koncepce zahraniční rozvojové pomoci České republiky na období let 2002 - 2007". Za hlavní cíl poskytování rozvojové pomoci vláda koncepcí prohlásila omezování chudoby v rozvojových zemích. Přihlásila se plně k tzv. rozvojovým cílům tisíciletí a konstatovala, že poskytování rozvojové pomoci je součástí zahraniční politiky a že přispívá k prosazování demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti, k integraci rozvojových zemí do světového hospodářství a k udržitelnému globálnímu rozvoji. Koncepce deklarovala potřebu posílení efektivnosti, transparentnosti a systémovosti české zahraniční rozvojové pomoci. Vyslovila se pro sektorovou i teritoriální koncentraci české zahraniční rozvojové pomoci a vymezila proto dvacet prioritních zemí, do kterých se česká pomoc měla přednostně soustředit. [12]

Pokud jde o institucionální rámec rozvojové spolupráce, koncepce ustavila Rozvojové středisko Ústavu mezinárodních vztahů jako poradní odborný orgán v systému zahraniční rozvojové pomoci. K hlavním úkolům Rozvojového střediska patřilo posuzování programů a projektů zahraniční rozvojové pomoci, spolupráce s resorty při zajištění realizace, monitoringu a vyhodnocování programů a projektů, organizace přípravy a vzdělávání expertů rozvojové pomoci a koordinace výzkumu v této oblasti. Koncepce se vyslovila pro následné zřízení Rozvojové agentury, která by na činnost Rozvojového střediska navázala. Od roku 2002, kdy bylo na projekty rozvojové spolupráce vyčleněno 200 milionů Kč, došlo k nárůstu disponibilních prostředků (400 mil. Kč v roce 2003, 500 mil. v roce 2004). Vedle projektů rozvojové spolupráce však lze do oficiální rozvojové pomoci započíst i příspěvky agencí OSN a mezinárodním finančním institucím, prostředky vyčleněné na oddlužení nebo péči o uprchlíky a od 1. května 2004 i část příspěvku do obecného rozpočtu EU. I nadále je však česká oficiální rozvojová pomoc vzdálena podílu 0,33 % na hrubém domácím příjmu, který jako minimální stanovila EU v Barceloně v roce 2002. [12]

V průběhu let 2002 a 2003 došlo k dílčím proměnám systému poskytování zahraniční rozvojové pomoci (dále ZRP). V rámci MZV byl vytvořen nový Odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, do posuzování návrhů projektů předložených realizátory byla na podzim 2002 zapojena tzv. Expertní skupina, ad hoc orgán jmenovaný MZV ze zástupců doporučených jednotlivými resorty. Impulsem k výrazné změně systému se stalo až schválení nového zákona o veřejných zakázkách. Zákon č. 199 z roku 1994 obsahoval výjimku pro uplatňování svých ustanovení na projekty rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Nový zákon o veřejných zakázkách č. 40/2004 Sb., který harmonizoval český právní řád s pravidly EU pro oblast jednotného trhu, již ovšem tuto výjimku neobsahuje a systém rozvojové spolupráce tak je postupně s tímto zákonem uváděn v soulad. Systém, v němž projekty rozvojové spolupráce identifikují sami realizátoři, je nahrazován systémem, kdy oblasti spolupráce definuje stát a na realizaci spolupráce vypisuje transparentní výběrová řízení. [12]

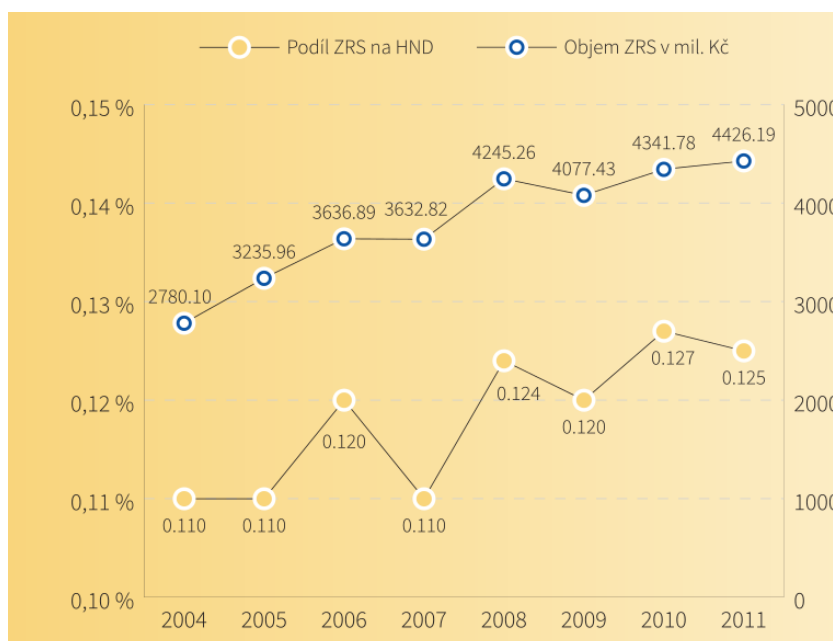
Nové Zásady zahraniční rozvojové spolupráce po vstupu České republiky do Evropské unie, které vláda schválila svým usnesením č. 302 ze dne 31. března 2004, již jako nosnou součást zahraniční rozvojové spolupráce uvádějí programy spolupráce s prioritními zeměmi, v jejichž rámci budou identifikovány konkrétní oblasti spolupráce. Počet prioritních zemí byl dále zúžen oproti Koncepci z ledna 2002. Po zvážení potřeby pomoci (mj. odrážející míru chudoby), kapacit pro příjem pomoci a intenzity tradice rozvojové spolupráce stanovila vláda osm prioritních zemí pro českou programovou spolupráci: Angolu, Bosnu a Hercegovinu, Jemen, Moldávii, Mongolsko, Srbsko a Černou Horu, Vietnam a Zambii. Vedle těchto osmi prioritních zemí pro programovou spolupráci uvádějí zásady jako dvě střednědobé teritoriální priority Afghánistán a Irák. [12]

Pokud jde o institucionální rámec poskytování rozvojové pomoci, předpokládají zásady odpovědnost resortních ministerstev za administraci projektů a efektivní vynakládání prostředků vyčleněných na rozvojovou spolupráci – tato odpovědnost nyní platí i pro Českou rozvojovou agenturu. Ministerstvu zahraničních věcí připadá podle Zásad role koordinátora rozvojové spolupráce. Dnes již neexistující Rozvojové středisko Ústavu mezinárodních vztahů mělo plnit podle Zásad poradní, servisní a další činnosti, které určí MZV. [12]

Rozvojové středisko již svou činnost ukončilo, a to ke dni 31. 12. 2007. Jeho nástupcem se stala Česká rozvojová agentura, která byla zřízena Ministerstvem zahraničních věcí ke dni 1. 1. 2008. ČRA bude v systému ZRS dále plnit informační a vzdělávací funkci, především se ale zaměří na identifikaci témat ZRS a formulaci, realizaci a monitoring projektů ZRS. [12]

Kromě závazku poskytovat rozvojovou pomoc, který Česko převzalo v polovině 90. let 20. století, hraje důležitou roli hlavně vstup do EU. Nové členské země EU musí „usilovat“ o navýšení podílu objemu rozvojové pomoci na 0,17 % hrubého národního produktu (HND). Rozvojová pomoc ČR dnes přesahuje čtyři miliardy korun ročně. [10]

Vývoj objemu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a podíl na hrubém národním produktu lze vidět na následujícím grafu. V roce 2011 činil objem ZRS ČR 4,43 mld. Kč, k růstu přispělo hlavně navýšení mnohostranné pomoci. Podíl na ZRS na HND činil 0,12 %. [25]

Graf 1 Objem ZRS ČR a její podíl na HND (2004 – 2011)

Zdroj: [34]

Mezi další závazky, ke kterým se země přihlásila, patří řada kvalitativních závazků OECD a EU, obsažených především v Pařížské deklaraci, Evropském konsenzu o rozvoji a Kodexu dárců. Jedná se o základní dokumenty, které napomáhají směřovat k vyšší efektivitě a koordinaci rozvojové spolupráce v celosvětovém a evropské měřítku. Všechny kladou největší důraz na to, aby rozvojová pomoc odpovídala potřebám obyvatel žijících v chudých zemích. ČR sice tyto závazky nenaplnuje, to ovšem neznamená, že by pro poskytování rozvojové pomoci neexistovaly zvláštní zájmy uvnitř české rozvojové konstituce (dobrovolná uskupení států). Pouze polovinu celkového objemu rozvojové pomoci lze označit jako dvoustrannou, tu může ČR přímo ovlivnit. Přesto je tento pomalu klesající podíl v rámci nových členských zemí stále vysoký a svědčí o tom, že ČR se aktivně rozhodla rozvíjet dvoustrannou pomoc. [10]

2.3 Formy zahraniční rozvojové spolupráce

Můžeme rozlišit několik forem oficiální rozvojové spolupráce. Podle poskytovatele pomoci se zahraniční pomoc dělí na **dvoustrannou pomoc** (bilaterální), kdy dárcovská země poskytuje pomoc druhé zemi přímo, **trilaterální pomoc** a na **pomoc mnohostrannou** (multilaterální), kdy jsou jednotlivé projekty poskytovány vládám přijímajících zemí prostřednictvím mezinárodních organizací.

2.3.1 Dvoustranná pomoc [15]

První formou spolupráce je dvoustranná pomoc, jinak nazývána bilaterální. Česká republika přistoupila v rámci Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010 – 2017 k určení zemí, kterým bude poskytována bilaterální ZRP. Stanovila prioritní programové, neprioritní projektové a další země a formy.

Pro tyto léta 2010 - 2017 ČR identifikovala pět prioritních oblastí ZRS: životní prostředí, zemědělství, sociální rozvoj, ekonomický rozvoj, podporu demokracie, lidských práv a společenské transformace. Hlavními principy, které mají být zohledněny ve všech rozvojových aktivitách, jsou důraz na veřejnou správu, dodržování lidských práv a šetrnost k životnímu prostředí.

Specifickou skupinu rozvojové pomoci tvoří tzv. malé lokální projekty (MLP), které jsou realizované při zastupitelských úřadech ČR v zahraničí. Každý rok je v určité zemi realizováno cca 5 malých lokálních projektů, jen jsou financovány z rozpočtu ZRS ČR. Cílem těchto projektů je na základě znalostí zastupitelského úřadu o dané oblasti přispět k rozvoji místních školských, zdravotnických a sociálních institucí, popřípadě i nestátních neziskových organizací a místních komunit. Jedná se vždy o menší rozvojové aktivity, které by měly být odpovídající národním rozvojovým plánům.

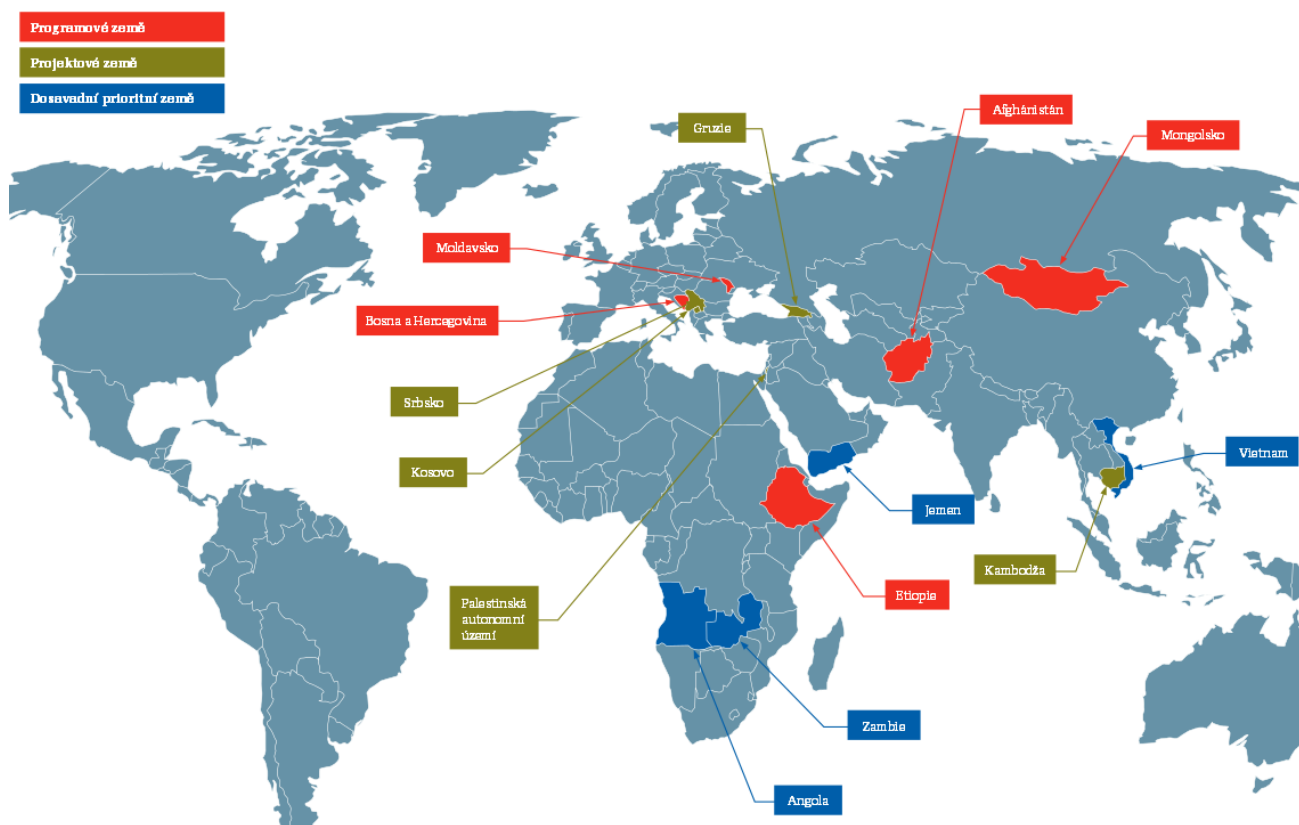
- dvoustranná pomoc prioritním a programovým zemím

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010 - 2017 určila jako programové země: Afghánistán, Bosnu a Hercegovinu, Etiopii, Moldavsko a Mongolsko.

- dvoustranná pomoc neprioritním a projektovým zemím

Jako tzv. projektové země byly pro období od roku 2010 - 2017 vybrány ty země, ve kterých je ZRS rovněž žádoucí, z objektivních důvodů však nemůže být založena na dvoustranném programu spolupráce. Jsou to: Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území a Srbsko.

Následující obrázek zobrazuje mapu, kde jsou červenou barvou vyznačeny prioritní a programové země (Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko a Mongolsko), zelenou barvou neprioritní a projektové země (Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území a Srbsko). U těchto zemí je spolupráce založena na dvoustranné pomoci. Modrou barvou jsou označeny dosavadní prioritní země (Angola, Jemen, Vietnam a Zambie), kde spolupráce probíhá především formou malých lokálních projektů, nebo na trilaterální úrovni spolupráce.

Obrázek 2-1 Programové a projektové země zahraniční rozvojové spolupráce ČR (2011)

Zdroj: [26]

– stipendia

Vládní stipendia jsou významnou součástí dvoustranné rozvojové spolupráce. Jsou každoročně poskytována asi 130 studentům z rozvojových zemí ke studiu na veřejných vysokých školách v ČR. Tradice poskytování těchto stipendií sahá do 50. let minulého století a od této doby absolvovalo studium v Československu/České republice přibližně 22tisíc vládních stipendistů. Výuka probíhá v bakalářských, magisterských, navazujících magisterských a doktorských studijních programech. Program vládních stipendií je ve společné spolupráci Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, která při jeho naplňování úzce spolupracují s Ministerstvem zdravotnictví. [22]

– Aid for Trade

Součástí zahraniční rozvojové spolupráce jsou projekty Aid for Trade, neboli „Pomoc na podporu obchodu“. Gestorem těchto projektů je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Projekty vycházejí ze zájmů a potřeb partnerských prioritních zemí, kam jsou také směřovány. V rámci projektu Aid for Trade jsou realizovány menší projekty s dobou trvání do jednoho roku. Cílem je pomoc při začleňování rozvojových zemí do mezinárodního obchodního systému a snaha o efektivnější využití obchodu v rámci snižování chudoby. Pomocí přenosu zkušeností, informací, know-how a přednášek na odborné téma se vyspělé země snaží rozvojovým státům usnadnit obchod, pomoci státní administrativě při formulování pravidel domácího trhu, odstranit bariéry obchodu, rozvíjet tržní instituce včetně finančního sektoru a další činnosti s tím spojené.

– humanitární pomoc

Humanitární pomoc (někdy nazývána jako pomoc krizová) zahrnuje aktivity, které představují bezprostřední reakci na humanitární krizi. Obecně to lze popsat jako „situaci, kdy jsou běžné prostředky lidí garantující jim důstojný život ohroženy příčinou přírodních katastrof nebo v důsledku lidmi zaviněné krize“. Hlavními cíli humanitární pomoci jsou zmírnění útrap lidí, ochrana jejich životů a také respekt vůči lidské důstojnosti. Humanitární pomoc je tedy krátkodobá pomoc, která má pomoci lidem zasaženým humanitární krizí uspokojit základní potřeby přežití a opět dovést život do podoby, jakou měl před krizí. Každá humanitární pomoc je poskytována ve čtyřech základních oblastech, voda/hygiena, potraviny, obydlí a zdravotní péče). [18]

– transformační politika

Do oficiální rozvojové pomoci je započítávána také transformační politika, jejíž nový koncept se objevil v roce 2007. Propojuje nástroje zahraniční politiky, která má být schopna ovlivnit stav lidských práv a demokracie ve světě, směřovat k dlouhodobé stabilitě a prosperitě politických procesů a napomáhat činností zastánců lidských práv a společnosti. [19]

Program transformační spolupráce je doplňkem zahraniční rozvojové spolupráce ČR, zároveň je ale i samostatnou součástí politiky vůči rozvojovým zemím. Hlavním cílem je podpora vytváření a posilování demokracie a demokratických institucí, právního státu, občanské společnosti. Transformační politika je realizována hlavně pomocí projektů na vzdělávání a podpory šíření názorů a zkušeností. [19]

Od roku 2007 se program transformační spolupráce zaměřuje na prioritní země zahraniční politiky ČR, kde se současně dá předpokládat tradice vzájemných kontaktů a existující zkušenosti. Jedná se o země Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Gruzie, Irák, Moldavsko, Barma, Srbsko a Ukrajina. V rámci tohoto programu je v současnosti financováno 45 projektů spolupráce českých neziskových organizací s cílovými zeměmi a samostatných aktivit MZV ČR. Program transformační spolupráce klade důraz na spolupráci s ostatními vládními a nevládními poskytovateli a s trendy EU, tím pádem je většina projektů vícestranné či mezinárodní povahy. [19]

2.3.2 Trilaterální spolupráce [16]

Vedle programových a projektových zemí je ČR i v dalších zemích a regionech. Zde podpora probíhá v rámci tzv. trilaterální spolupráce nejčastěji formou tzv. malých lokálních projektů či podporou.

Nejčastějšími sektory působení jsou oblast životního prostředí, vody, zemědělství, zdravotnictví a vzdělávání. Významná je také oblast migrace a reintegrace navrátilců z ČR – ve spolupráci s MV ČR. Mezi země trilaterální spolupráce patří Angola, Jemen, Zambie a Vietnam.

2.3.3 Mnohostranná pomoc [17]

Poslední formou je mnohostranná pomoc, neboli multilaterální. Vzhledem ke komplexnosti rozvojových problémů současného světa nelze dosáhnout jejich úspěšného řešení pouze poskytováním dvoustranné pomoci. Pro zásadní a udržitelné zlepšení kvality života lidí v rozvojových zemích je nutné koordinované globální úsilí, zahrnující rozsáhlý okruh politik – kromě rozvojové spolupráce také mezinárodní obchod, ochranu životního prostředí včetně opatření v souvislosti se změnou klimatu, daňovou problematiku, boj proti korupci, otázky bezpečnosti, migrace, apod.

ČR v tomto směru spolupracuje s řadou mezinárodních organizací, které usilují o celosvětové snížení chudoby. Zapojuje se zejména do rozvojových aktivit Organizace spojených národů, Evropské unie, mezinárodních finančních institucí a dalších mezivládních organizací.

Způsoby zapojení ČR do činnosti mezinárodních organizací jsou různorodé - v mnoha případech jde o přímé zapojení českých expertů do rozvojových projektů realizovaných danou organizací, jsou podpořeny i přesně vymezené aktivity organizace v konkrétní rozvojové zemi. Základní formou participace je ovšem poskytnutí finančního příspěvku do rozpočtu dané organizace. Kromě povinných odvodů, které vyplývají přímo z členství v těchto organizacích, poskytuje ČR každoročně vybraným organizacím účelové finanční příspěvky, přičemž se snaží o to, aby byly zároveň v rostoucí míře využívány kapacity českých expertů. ČR se účastní práce mezinárodních organizací také v řídicích, výkonných či jiných orgánech, kde se podílí na stanovení strategií a rámcových plánů činnosti.

V roce 2012 dopracovaná Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-2017 stanovuje koncepci, jak účelně využít členství ČR v mezinárodních organizacích. Nastavuje míru zapojení ČR do jednotlivých institucí (finanční, expertní, do rozhodovacích struktur) a určuje priority multilaterální rozvojové spolupráce ČR (tematické i teritoriální). Spolupráce ČR s mezinárodními organizacemi působícími v oblasti rozvoje a humanitární pomoci se tak v období 2013 – 2017 bude zaměřovat na ty organizace, které budou pro ČR mít největší přidanou hodnotu a se svěřenými prostředky budou nakládat v souladu se zájmy ČR a cíli této Strategie.

2.4 Základní dokumenty

Mezinárodní rozvojová spolupráce se řídí platnými a vládou schválenými předpisy. Mezi ty základní patří Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010 – 2017 a Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci.

2.4.1 Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci

Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci představuje hlavní legislativní rámec pro oblast poskytování pomoci do zahraničí. Tento zákon vstoupil v platnost 1. července 2010. [20]

Obsahuje definice rozvojové spolupráce i humanitární pomoci a vymezuje pravomoci jednotlivých aktérů při jejich realizaci. Zákon nejen definuje, ale také jasně odlišuje rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc. Dále v oblasti humanitární pomoci uděluje kompetence Ministerstvu zahraničních věcí a Ministerstvu vnitra a sladí je s integrovaným záchranným systémem. Jeho úkolem je také stanovovat pravomoci a působnosti všech subjektů zahraniční pomoci a právní zakotvení České rozvojové agentury jako implementační organizační složky české zahraniční rozvojové spolupráce. [20]

2.4.2 Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce je vedle Zákona o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí jedním ze základních strategických dokumentů v oblasti rozvojové politiky. Jedná se o dokument střednědobého charakteru. Účelem současné koncepce je zasadit českou rozvojovou spolupráci do aktuálního zahraničněpolitického, ekonomického, bezpečnostního, sociálního a environmentálního kontextu, který prošel oproti předcházející koncepci z roku 2002 výraznými změnami. [20], [23]

V koncepci jsou aktualizovány základní cíle české rozvojové spolupráce a principy jejího poskytování. Mezi nově definované sektorové priority jsou zařazeny takové, které berou v úvahu poznatky z předchozího období a vycházejí z nich a z komparativních výhod ČR (politické, ekonomické a společenské). Sektorové priority odpovídají obecným prioritám mezinárodního společenství, které jsou dány Rozvojovými cíli tisíciletí a zohledňují proces dělby práce s ostatními dárči. Jedná se o priority: životní prostředí, zemědělství, sociální rozvoj (vč. vzdělávání, sociálních a zdravotnických služeb), ekonomický rozvoj (vč. energetiky) a podporu demokracie, lidských práv a společenské transformace. [20]

Mimo sektorových priorit se ČR snaží v partnerských zemích přispět k pozitivnímu vývoji prostřednictvím průřezových principů. Ty jsou zohledňovány v rozvojových projektech zaměřených na řádnou (demokratickou) správu věcí veřejných, šetrnost k životnímu prostředí a klimatu a na dodržování základních lidských, ekonomických, sociálních a pracovních práv příjemců projektů. [20]

2.4.3 Další strategické dokumenty [26]

Mezi další dokumenty, ve kterých je upravena mezinárodní rozvojová spolupráce České republiky se řadí:

- Strategie pro poskytování vládních stipendií studentům z rozvojových a dalších potřebných zemí na období 2013-2018.

Strategie pro poskytování vládních stipendií studentům z rozvojových a dalších potřebných zemí na období 2013-2018 usiluje o odstranění stávajících nedostatků systému, jeho zjednodušení, vyšší transparentnost a zefektivnění procesu udělování stipendií. Novými prvky je zavedení elektronických přihlášek, on-line studijních testů, vytvoření elektronického registru žadatelů a informační webové stránky pro studenty. Také je plánováno vysílání českých pedagogů do rozvojových zemí.

- Strategie mnohostranné rozvojové pomoci

Hlavním cílem Strategie mnohostranné rozvojové pomoci je podpora efektivního využití prostředků poskytovaných na rozvojové a humanitární aktivity multilaterálních organizací a zároveň přispět k optimalizaci zastoupení ČR v řídicích a výkonných strukturách organizací a přímého zapojení českých expertů do mnohostranných rozvojových projektů. Dalším kritériem je zajištění souladu mezi činnostmi organizací OSN s českými rozvojovými prioritami.

- Národní strategie globálního rozvojového vzdělávání

V Národní strategii globálního rozvojového vzdělávání jsou v koncepční části stanoveny cíle, témata a principy globálního vzdělávání, v části strategické jsou pak formulována opatření na nejbližší pětileté období. Strategie, zpracovaná pomocí konzultací různých organizací, vč. nevládních, představuje hlavní koncepční rámec pro aktéry globálního rozvojového vzdělávání.

2.5 Rozvojové cíle tisíciletí [9], [13]

Rozvojové cíle tisíciletí (Millennium Development Goals, MDGs) představují program vytvořený Organizací spojených národů v rámci boje proti světové chudobě. Na zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN v září roku 2000 v New Yorku se všechny členské země OSN zavázali podpisem tzv. Miléniové deklarace, která slouží k naplnění cílů MDGs v oblasti světového rozvoje a k vymýcení chudoby do roku 2015.

Miléniová deklarace definuje osm základních cílů. Tyto cíle jsou nadále tvořeny 21 dílčími cíli a měřeny jsou 60 oficiálními indikátory. Osm Rozvojových cílů tisíciletí zahrnuje následující oblasti:

Cíl 1: Odstranit extrémní chudobu a hlad

Dílčími cíli je zde snížit na polovinu počet lidí, kteří trpí hladem a na polovinu snížit počet lidí, kteří žijí za méně než jeden dolar denně.

Cíl 2: Dosáhnout základního vzdělání pro všechny

Dokázat zajistit, aby mohli děti kdekoli na světě, a to jak dívky, tak chlapci, dokončit základní školu.

Cíl 3: Prosazovat rovnost pohlaví - mužů a žen a posílit roli žen ve společnosti

Snaha o odstranění nerovnosti pohlaví v základním a středním školství (bylo do roku 2005) a na všech úrovních vzdělávání do roku 2015.

Cíl 4: Snížit dětskou úmrtnost

Dílčí cílem v tomto bodě je snížit úmrtnost dětí do pěti let o dvě třetiny.

Cíl 5: Zlepšit zdraví matek

Úkolem tohoto cíle je snížit míru mateřské úmrtnosti o tři čtvrtiny.

Cíl 6: Bojovat s HIV/ AIDS, malárií a dalšími nemocemi

Snaha o zastavení a zvrácení šíření nemocí HIV/AIDS, malárie a dalších závažných onemocnění.

Cíl 7: Zajistit udržitelný stav životního prostředí

Zajistit udržitelný stav životního prostředí pomocí integrování principů udržitelného rozvoje do politiky a programů jednotlivých států a zabránit ztrátám přírodních zdrojů. Dále zahrnuje snížení počtu lidí bez dlouhodobě udržitelného přístupu k nezávadné pitné vodě a základní hygieně na polovinu a dosažení výrazného zvýšení kvality života minimálně 100 milionů obyvatel příměstských chudinských čtvrtí.

Cíl 8: Budovat světové partnerství pro rozvoj

Tento cíl zahrnuje nejvíce dílčích cílů. Jsou to rozvíjení a budování otevřeného obchodního a finančního systému, který bude založený na jasných pravidlech, předvídatelnosti a absenci diskriminace (vč. usilování o dobré vládnutí, rozvoj a snižování chudoby, a to jak na národní, tak i na mezinárodní úrovni). Řešení specifických potřeb nejméně rozvinutých zemí (tj. uvolnění trhu pro vývoz z těchto zemí bez zatížení cly a dovozními kvótami, odpuštění dluhů pro nejvíce zadlužené země a zrušení oficiálního bilaterálního dluhu, štedřejší poskytování oficiální rozvojové pomoci zemím, které se zavázaly ke snížení chudoby atd.). Řešení specifické potřeb vnitrozemských států a malých ostrovních rozvojových států. Komplexní řešení problému zadlužení rozvojových zemí prostřednictvím národních a mezinárodních opatření s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost dluhu u zadlužených zemí. Vytvoření a realizace strategie směřující k zajištění slušné a produktivní práce pro mladé lidi v rozvojových zemích. Poskytnutí přístupu k dostupným základním lékům v rozvojových zemích ve spolupráci s farmaceutickými firmami. Umožnit při spolupráci se soukromým sektorem přístup rozvojových zemí k výhodám nových technologií hlavně v informační a komunikační oblasti a ve spolupráci s farmaceutickými firmami poskytnout přístup k dostupným základním lékům v rozvojových zemích.

Rozvojové cíle tisíciletí dosahují podpory v mnoha zemích již od svého přijetí v roce 2000. Celkem 189 zemí se s těmito cíli ztotožnilo a přijaly je za vlastní také některé vlivné nevládní organizace rozvinutých zemí. I přes to se však realizace a snaha o splnění jednotlivých cílů do roku 2015 potýká s problémy. Zatímco v jižní a jihovýchodní Asii se daří řadu indikátorů naplňovat, v regionu subsaharské Afriky situace podle řady ukazatelů stagnuje nebo se dokonce zhoršuje. Například se daří plnit Cíl 1 Snižování extrémní chudoby lidí, a to hlavně díky rychlému hospodskému rozvoji Číny, kdy

se chudoba snížila z 56 % na 18 % (léta 1990 – 2005). Oproti tomu v regionu subsaharské Afriky se situace extrémně zhoršuje a počet chudých lidí se zvýšil o sto milionů lidí. [14]

Další hodnocení cílů již není tak pozitivní. I přes to, že se v rozvojových zemích zvýšil počet zapsaných dětí do základních škol, úplně dosažení cíle se jeví nepravděpodobné. Na dosažení rovnoprávnosti žen je kladen nedostatečný důraz, tím pádem je i naplnění tohoto cíle nepravděpodobné. Čtvrtý cíl má za úkol snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do pěti let věku. I přes to, že je zaznamenán určitý pokles dětské úmrtnosti, tempo je příliš pomalé na to, aby bylo cíle dosaženo. Bylo také dosaženo výrazného poklesu míry mateřské úmrtnosti, kromě jižní Asie a subsaharské Afriky, kde kritická situace přetrvává. Šíření onemocnění HIV/AIDS se zdá být ve většině zemí stabilizované. Jako splnitelný cíl se také ukazuje zlepšení přístupu k pitné vodě, většina zemí již tohoto cíle dosáhla. Poslední cíl zahrnuje světové partnerství, reformu mezinárodního obchodního a finančního sektoru atd., kde je vývoj hodnocen pozitivně. [14]

Na následujícím obrázku je pak vidět grafické zobrazení plnění jednotlivých Rozvojových cílů tisíciletí ke konci roku 2008, údaje jsou uvedené v procentech.

Graf 2 Plnění rozvojových cílů tisíciletí v roce 2008 (v %)

Zdroj: [36]

3 Organizace mezinárodní rozvojové pomoci

Rozvojovou spoluprací charakterizuje velké množství státní i nestátních aktérů. Každá země je dnes buď dárce pomoci, nebo jejím příjemcem. V rozvojové spolupráci ČR, která je financována ze státního rozpočtu, je zapojeno mnoho státních institucí. Je zde samozřejmě nutná spolupráce se soukromým a nevládním sektorem. Nejvyšším výkonným orgánem je vláda ČR, která má pravomoc určovat hlavní směry zahraniční rozvojové politiky, schvaluje koncepce zahraniční rozvojové spolupráce, které obsahují sektorové a teritoriální priority, střednědobé programy spolupráce s prioritními zeměmi, roční plány a další klíčové dokumenty oficiální české rozvojové pomoci. [20]

Mezi organizace a aktéry patří následující:

3.1 Ministerstvo zahraničních věcí

MZV představuje nejvyšší koordinační orgán zahraniční rozvojové pomoci ČR, vzniklo z původního Ministerstva mezinárodních vztahů. Dohlíží na činnost ostatních subjektů do této činnosti zapojených, odpovídá za všechny bilaterální projekty a finanční záležitosti, které souvisejí s agendou rozvojové politiky.

V rámci MZV působí odbor rozvojové spolupráce a humanitní pomoci. Také využívá síť zastupitelských úřadů ČR, které jsou detailně obeznámeny o situaci v rozvojové partnerské zemi a mohou tak výrazně pomoci ke kvalitní rozvojové spolupráci. Jedná se hlavně o analýzu, plánování a monitorování projektů ZRS v konkrétní zemi. Zastupitelské úřady pravidelně komunikují s příslušnými institucemi v partnerských zemích, hlavně s orgány státní správy odpovídajícími za rozvojové aktivity. Úřady v prioritních zemích rozvojové spolupráce zajišťují realizaci malých lokálních projektů. Dále MZV řeší koncepční otázky rozvojové spolupráce, zpracovává programy spolupráce s prioritními zeměmi, řídí objem a strukturu financí na poskytování pomoci, sestavuje roční plány rozvojových projektů, projednává dohody o spolupráci s přijímajícími zeměmi, koordinuje rozvojové aktivity s EU, OECD a dalšími mezinárodními institucemi. [20]

3.2 Sektorová ministerstva

Celkem je do rozvojové spolupráce zapojeno deset sektorových ministerstev. Každé z těchto ministerstev je pověřené určitou částí rozpočtu na dvoustranné rozvojové projekty a má za úkol zajistit jejich realizaci. Jedním z hlavních cílů je centralizace finančních prostředků a sjednocení řízení realizace projektu. Až do roku 2010 odpovídala sektorová ministerstva za realizaci již probíhajících dvoustranných projektů a správu finančních prostředků na ně přidělených. Nové projekty jsou již realizovány v zastoupení MZV, resp. České rozvojové agentury. Další oblastí, které se sektorová ministerstva věnují, je multilaterální rozvojová spolupráce, tedy spolupráce s konkrétními mezinárodními organizacemi. [20]

Jeden ze současných úkolů sektorových ministerstev spočívá v jejich účasti na přípravě koncepce zahraniční rozvojové spolupráce, vč. stanovení priorit zahraniční rozvojové spolupráci. Tyto priority stanovuje prostřednictvím spolupráce s Koordinační radou pro zahraniční rozvojovou spolupráci. [20]

Jako další důležitý úkol sektorových ministerstev je uváděno zajištění spojitosti mezi cíli a prioritami zahraniční rozvojové spolupráce a ostatními vnějšími politikami ČR, které již mají anebo mohou mít přímý a nepřímý dopad na partnerské země. [20]

3.3 Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci

Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci byla zřízena na počátku roku 2008. Rada stejně jako sektorová ministerstva zajišťuje v souladu s mezinárodními závazky ČR vzájemný soulad mezi cíli a prioritami zahraniční rozvojové spolupráce a dalšími nástroji vládní politiky, které mají či mohou mít přímý anebo nepřímý vliv na rozvoj v partnerských zemích. Rada navrhuje doporučení k uskutečňování rozvojové spolupráce MZV, projednává dokumenty, které dále v oblasti rozvojové spolupráce schvaluje Rada ministrů EU pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy. Jejím úkolem je také projednávat koncepci zahraniční rozvojové spolupráce, vč. stanovení priorit a dalších klíčových materiálů zahraniční rozvojové spolupráce. Poté je předkládá ke schválení vládě ČR. [20]

Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci je rozdělena do pracovních skupin, které jsou zřízeny ke spolupráci s jednotlivými prioritními zeměmi pro zahraniční rozvojovou spolupráci, souvisejí se specifickými sektory spolupráce nebo průřezovými tématy. Mezi členy pracovních skupin se řadí zástupci orgánů státní správy, podnikatelských subjektů a nevládních neziskových organizací a dalších zainteresovaných stran (například akademická obec, kraj). [20]

3.4 Česká rozvojová agentura

Česká rozvojová agentura – ČRA byla založena v lednu roku 2008 jako organizační agentura pro plnění úkolů v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce ČR. ČRA organizačně spadá pod Ministerstvo zahraničních věcí ČR. [21]

Mezi hlavní úkoly ČRA se řadí [21]:

- identifikace námětů bilaterálních projektů ZRS (v součinnosti s MZV),
- formulace bilaterálních projektů ZRS,
- vypisování výběrových řízení na dodavatele zboží, služeb a stavebních prací potřebných pro realizaci bilaterálních projektů ZRS,
- řízení, realizace a monitoring bilaterálních projektů ZRS,
- vypisování dotačních titulů na rozvojové projekty nevládních neziskových organizací (NNO) v partnerských zemích a jejich monitoring,
- vypisování dotačních titulů na projekty NNO v ČR (osvěta, rozvojová výchova) a jejich monitoring,
- posilování kapacit aktérů ZRS, včetně předvýjezdové přípravy pracovníků MZV a organizace školení v dovednostech potřebných pro realizaci ZRS,
- podpora českých subjektů usilujících o zapojení do realizace projektů v rámci rozvojové spolupráce ostatních dárců, zvláště pak Evropské komise,
- vytváření podkladů pro zprávy o ZRS.

3.5 Soukromé firmy

Soukromé firmy se v oblasti rozvoje zaměřují hlavně na oblasti vodohospodářství, ochrany životního prostředí, zemědělství a průmyslový rozvoj. Aktivity soukromých firem zahrnují širokou škálu činnosti, jedná se o modernizaci tepelných a jaderných elektráren, zásobování obyvatelstva elektrickou energií, ale i rekultivaci skládek, ekologickou modernizaci průmyslové výroby, ochranu lesních porostů a další. [20]

V roce 2007 byla na podporu podnikatelských aktivit v rozvojových zemích českým soukromým sektorem zformována Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci. Tu založily tři velké asociace: Svaz průmyslu a dopravy ČR, Svaz strojírenské techniky a Asociace podniků českého železničního průmyslu. Hlavním úkolem Platformy je přispívat ke kvalitní prezentaci českých podniků a české produkce v rozvojových zemích. Zvyšovat úspěšnou účast českých firem v projektech rozvojové pomoci a spolupráce, podporovat dlouhodobé investice v rozvojových zemích s výhodnou pozicí pro české dodavatele technologií a služeb, prosadit programy rozvojové spolupráce v partnerství veřejného a soukromého sektoru. Platforma je také členem Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci. [20], [24]

3.6 Nevládní neziskové organizace

Důležitým partnerem pro zahraniční rozvojovou spolupráci jsou nevládní neziskové organizace. České nevládní neziskové organizace pracující v oblasti rozvojové spolupráce, rozvojové výchovy a humanitární pomoci, jsou spojeny do Českého fóra pro rozvojovou spolupráci (FoRS). Toto sdružení, založené v roce 2002, má v současné době víc než 50 členů. Mezi ty nejznámější organizace patří například ADRA, o. s., Charita Česká republika, Neslyšící s nadějí, o. s., Člověk v tísni, o. p. s. a spousta dalších. FoRS směřuje svoje aktivity převážně do oblasti humanitární pomoci, dále je ve větší míře zastoupena oblast zdravotnictví a vzdělávání. [20]

Mezi hlavní domácí partnery FoRS patří odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV ČR a ČRA. Hlavními zahraničními partnery jsou Concord – Evropská konfederace nevládních organizací pro krizovou pomoc a rozvoj. Dále je to projekt RPP rakouské rozvojové agentury a Trialog, což je projekt několika zahraničních nevládních neziskových organizací, který je podporovaný Evropskou komisí. [20]

Jako hlavní cíle FoRS jsou uváděny následující [20]:

- zastupování společných zájmů členů v oblasti rozvojové spolupráce, rozvojové výchovy a humanitární pomoci,
- být partnerem české vládě, parlamentu, Evropské komisi a dalším českým i mezinárodním institucím na poli rozvojové problematiky,
- podpora šíření informací o rozvojové problematice,
- koordinace vybraných rozvojových aktivit členů sdružení,
- zvyšování povědomí veřejnosti i institucionálních partnerů o rozvojové problematice,
- podílení se na vytváření standardů pro rozvojové a humanitární projekty,
- organizace vzdělávacích akcí, seminářů a konferencí,
- publikace materiálů souvisejících s rozvojovou činností.

3.7 Akademický sektor

Do realizace dvoustranných projektů je zapojen i akademický sektor. České vysoké školy mohou přispět například ke zlepšení základního, středního i vysokého školství v rozvojových zemích. Mohou také aktivně přispívat k šíření informací o rozvojové spolupráci. [20]

3.8 Státní a příspěvkové organizace

Díky státním příspěvkovým organizacím a jejich zapojení do realizace, bývá realizována téměř čtvrtina dvoustranných projektů. Většinou se jedná o výzkumné ústavy – Ústav pro hospodářskou úpravu lesů, Ústav pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, Ústav jaderného výzkumu, Česká geologická služba, Fakultní nemocnice Motol a další specializované instituce. [20]

Klíčové poznatky a výzkumná otázka

Rozvojová pomoc je důležitou součástí zahraniční politiky ČR, která touto činností přispívá ke splnění svých zahraničně-politických cílů a měla by vést k neustálému zlepšování zahraničních vztahů se všemi partnerskými zeměmi.

Rozvojová pomoc je způsob, jak vyspělé státy světa, včetně České republiky, pomáhají řešit problematickou situaci v zemích rozvojových a přispívají k jejich ekonomickému rozvoji. Základními formami zahraniční spolupráce je pomoc humanitární, která má krátkodobý charakter a klade si za cíl zmírnění útrap lidí, ochranu životů a pomoc lidem zasaženým humanitární krizí, a dále pomoc rozvojová, která z dlouhodobého hlediska zasahuje do oblastí sociálních, ekonomických, do problematiky životního prostředí a procesu formování státní správy.

Co se týká celosvětových dokumentů, nejvýznamnější strategii představují tzv. Rozvojové cíle tisíciletí (MDG's). Jedná se o program OSN, který se na základě měřitelných cílů v oblasti rozvoje zaměřuje na boj proti celosvětové chudobě. Všechny osm cílů, které MDG's obsahuje, by mělo být splněno do roku 2015.

ČR poskytuje zahraniční pomoc již od roku 1989 a to formou dvoustranné, trilaterální nebo mnohostranné spolupráce s vybranými rozvojovými zeměmi. Oficiální pomoc ČR je upravena několika strategickými dokumenty, jsou to Zákon o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci, Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR aktuálně na období 2010 – 2017 a další.

Rozvojovou spolupráci se v ČR zabývá velké množství státních i nestátních aktérů. Nejvyšším výkonným orgánem je vláda ČR, která dále spolupracuje s Ministerstvem zahraničních věcí a dalšími institucemi jako jsou sektorová ministerstva, Rada pro zahraniční rozvojovou spolupráci, Česká rozvojová agentura, soukromé firmy, akademický sektor, nevládní neziskové a státní a příspěvkové organizace.

Důležité je, položit si otázku, **proč Česká republika rozvojovou pomoc poskytuje, proč zrovna zemi Srbsko a zda je tato rozvojová pomoc účinná či ne?** Důvodů je pro ČR hned několik, hlavně historické, ekonomické a bezpečnostní.

4 Regionální rozvojová pomoc na příkladu Srbska

Jak bylo popsáno v teoretické části, Česká republika poskytuje oficiální zahraniční pomoc mnoha zemím. Orientuje se nejen na země prioritní - programové, ale i na další země, projektové, mezi které patří mj. Srbsko. Toto území bylo spolu s dalšími čtyřmi státy vybráno pro období let 2010 – 2017 jako projektová země, kde je zahraniční rozvojová spolupráce žádoucí, ale nelze ji založit pouze na dvoustranném programu spolupráce, ale probíhá na úrovni jednotlivých projektů v odpovídajících sektorech.

4.1 Obecné informace a zásadní body vývoje Srbského státu

Srbsko, celým názvem Srbská republika, je vnitrozemský stát v jihovýchodní Evropě, který se rozkládá v jižní části Panonské nížiny a v centru Balkánského poloostrova na jedné z nejdůležitějších cest spojujících Evropu a Asii. Řadí se do regionu Západního Balkánu spolu s dalšími zeměmi – jsou to Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo a Makedonie. Úrodnou nížinou protéká řeka Dunaj, do které se vlévají toky Tisa, Sáva a Morava. Povrch jižní strany země je převážně hornatý, přechází v Dinárské hory. Nejvyšší horou Srbska je Daravica s výškou 2656 m n. m. Sousedními státy jsou na severní straně Maďarsko, na jihu Makedonie a Kosovo, na východě Rumunsko a Bulharsko, na západě Bosna a Hercegovina a Chorvatsko a na jihozápadě Černá Hora. [27]

Obrázek 4-1 Mapa Srbska a sousedních států

Zdroj: [37]

Podle oficiálních srbských údajů je rozloha Srbské republiky 88.361 km², reálně je to však jen 77.474 km² (bez Kosova). Hlavním městem je Bělehrad se 1,7 mil. obyvatel a jedná se o největší město Srbska. Celkem v Srbsku žije 9,4 mil. obyvatel, z čehož 85 % obyvatelstva tvoří Srbové. Celkové etnické složení obyvatelstva je velmi různorodé, což je výsledkem bohaté historie této oblasti. V menším poměru než je národnostní většina Srbů, jsou zastoupeni Albánci, Maďaři, Rumuni, Slováci, ale i Češi a další národnostní skupiny. Z hlediska náboženství je tím nejsilnějším pravoslaví, které vyznávají Srbové a také Rumuni, dále islám a římskokatolické víry. [27]

Úředním jazyk je srbština s ekavským nářečím, písmem cyrilicí, také je běžně používaná latinka. V obchodním styku je především u mladších generací běžně používaná angličtina. Lze se setkat i s němčinou, francouzštinou a itaštinou, ale to jen v méně častých případech. Oficiální měnou je srbský dinár (RSD). [27]

Z pohledu územního uspořádání je Srbsko tvořeno třemi regiony – hlavní město Bělehrad, autonomní oblast Vojvodina a vlastní oblast Srbska, tzv. Centrální Srbsko. Na nižší úrovni se pak v současné době skládá celkem z 26 správních oblastí (okresů), a Bělehradu jako samostatné územní jednotky 150 obcí, 195 vesnic a 6158 městských aglomerací. [27]

Mezi hlavní průmyslové oblasti v Srbsku patří těžební a zpracovatelský průmysl. Těžba nerostných surovin je v Srbsku důležitá, plyne z velkých potvrzených zásob. Hlavními těžebními surovinami jsou černé a hnědé uhlí, ropa, zemní plyn, železná ruda a drahé kovy. Další oblastí je energetika. Lze zde najít tepelné a vodní elektrárny. Největší podíl na výrobě energie mělo Srbsko v roce 2009. V Srbsku je také vysoký podíl zemědělské činnosti, asi 70 % povrchu je zemědělská půda, zbytek zalesněná. Nejvíce je zde zastoupená rostlinná výroba (70 %) – jedná se hlavně o pěstování obilovin (pšenice, ječmen), kukuřice, cukrové řepy, sóji, tabáku a dalších. Menší část zemědělské činnosti je zastoupena v chovu hovězího dobytka. [27]

Hlavními odběratelskými zeměmi Srbska jsou Itálie, Řecko, Německo a Maďarsko, kam vyváží potraviny a suroviny. Dodavatelskými zeměmi jsou Německo, Itálie, Rakousko, Maďarsko a Francie dovážejícími stroje a dopravní prostředky, paliva, chemikálie. [27]

Podíváme-li se do historie, počátky srbského státu jsou spojeny se dvěma historickými územími, s vnitrozemskou Raškou a s přímořskou Dukljou. Formování Srbska bylo v rámci Balkánu jedním z nejkomplicovanějších procesů středověku. Střídavý tlak sousedních evropských, ale i asijských států se podepsal na politickém, ekonomickém i historickém vývoji celé srbské země. Ovlivněno bylo i náboženské myšlení a tím i kultura, která byla v rámci Srbska velice různorodá. [29]

Během 6. století do oblasti přišli Slované (Srbové). Působil zde silný vliv Východořímské říše, a tak se zde uchytilo pravoslaví. V polovině 10. století vzniklo první království v Rašce. Ve 13. století byla většina Balkánu ovládána Srbskem. Až po bitvě na Kosově poli v roce 1389 se Srbsko postupně dostávalo pod nadvládu Osmanské říše. [29]

Po řadě povstání Srbsko v roce 1878 získalo samostatnost a od roku 1882 po odchodu Turků bylo vyhlášeno královstvím. V roce 1912 se Srbsko zúčastnilo první balkánské války spolu s Černou Horou, Bulharskem a Řeckem. Srbsko díky vítězství rozšířilo své území o Kosovo a část Makedonie. O dva roky později Srbsko vstoupilo do první světové války. Po jejím konci, v letech 1917 – 1918, se začalo utvářet Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Neodmyslitelnou součástí dějin tohoto království je srbský nacionalismus, kdy Makedonci odmítali srbskou národnost, podporovali ozbrojené protisrbské spolky a Srbové byli nuceni na toto území posílat své kolonisty. Velké problémy se objevily na území Kosova a Bosny a Hercegoviny. Mezinárodní problémy mělo království hlavně s Maďarskem, Bulharskem a Albánií. Důsledkem bojů byla rok od roku propadající se ekonomika. [29] V průběhu druhé světové války se Jugoslávie rozpadla a její části byly obsazeny sousedními zeměmi. V roce 1941 byla královská vojska poražena, Království se roztrhlo na dva samostatné státy. Chorvatsko, jež se dalo na stranu Německa, a Srbsko. V tomto boji Srbsko velice utrpělo. Suverenitu zemi navrátila partyzánská válka, ve které byly nejaktivnější prokomunistické síly pod vedením generála Tita. Po válce byla zrušena monarchie a vyhlášena socialistická federativní republika Jugoslávie, která získala strategicky výhodnou politickou a hospodářskou pozici mezi mocenskými bloky poválečného světa v Evropě. Jak se však postupně oslabovalo postavení centrální vlády v Bělehradě, tak zesilovaly požadavky rozvinutějších republik (např. Slovinska) po větší autonomii. Postupně docházelo ke zhoršování ekonomické situace v zemi, až se na konci 80. let rozhodla většina svazových republik vystoupit z federace a vyhlásit vlastní nezávislé státy. [33]

Po pádu komunismu v letech 1991 – 1995 následovala další, tentokrát občanská válka v Jugoslávii. Její příčinou byly hlavně neshody o budoucím uspořádání, které spolu s národností a náboženskou rozdílností v Srbsku musely vést k bojům, které vedly k rozsáhlým etnickým masakrům. [33] Během této občanské války se postupně odtrhlo Slovinsko, Chorvatsko, Makedonie a Bosna a Hercegovina. Srbsko a Černá Hora zůstaly ve společně federaci Svazová republika Jugoslávie, nazývaná třetí Jugoslávie. [35]

Navzdory zklidnění situace mezi Chorvaty, Srby a Bosňáky po uzavření Daytonské dohody roku 1995 se zvyšovalo napětí uvnitř samotného Srbska a nastaly problémy v regionu Kosovo. Došlo zde k vyhnání albánských občanů a dalším protestům proti civilistům, které vyústilo v nový konflikt, tentokrát s vojsky NATO, které Srbsko několik týdnů bombardovaly. [33] V roce 1998 následoval počátek ozbrojených akcí albánského hnutí odporu v Kosovu. Jednalo se o válku mezi albánskými jednotkami a jednotkami srbskými. Pod vládou Slobodana Miloševiče byly zahájeny vojenské akce, kdy bylo cílem získání kontroly nad územím Kosova. Válka pokračovala i v roce 1999, kdy došlo k masakru v Račaku, kdy se zvyšoval tlak západních mocností na Srbsko s cílem stažení jeho armády z Kosova, dohodu však Srbsko odmítlo. Západní mocnosti organizované NATO zahájily letecké bombardování, až se nakonec Srbové stáhly a uzavřely dohodu. V roce 2000 byla Miloševičova vláda svržena. [35]

Do 21. století tak Srbsko vstoupilo v zuboženém stavu, vyčerpané po několika zničujících válečných konfliktech. V roce 2003 vyhlásilo Srbsko a Černá Hora vytvoření volného svazku, tím pádem zánik třetí Jugoslávie. Rok 2004 znamenal další vlnu protisrbských útoků v Kosovu, kterou vyvolali skupiny kosovských Albánců a které vyústili k masové útoky proti srbskému obyvatelstvu. [35]

Až v roce 2006 vyhlásilo Srbsko i Černá Hora na základě referenda nezávislost. Nyní probíhá transformace země pod vedením demokratických stran. Krize v Srbsku však pokračovala nadále, hlavně kvůli sporům o Kosovo, které v roce 2008 vyhlásilo jednostrannou nezávislost. V roce 2009 pak Srbsko podalo přihlášku do EU a v roce 2012 se stalo kandidátskou zemí. [29]

4.2 Ekonomická charakteristika současného Srbska

Přelom 80. a 90. let 20. století znamenal pro srbskou ekonomiku začátek ekonomické transformace spojený s procesem přechodu k tržnímu hospodářství, jež pokračuje dodnes a je doprovázený privatizací, restrukturalizací a transformací důležitých výrobních závodů i celých odvětví. Z důvodu snahy o zachování sociálního smíru se však mnohé nezbytné ekonomické kroky často odkládají. [28]

Základními makroekonomickými problémy, se kterými současné Srbsko potýká, je vysoká míra nezaměstnanosti (v roce 2012 dosáhla již 26 %), poměrně vysoká roční míra inflace, která se v roce 2012 snížila z 13,2 % na 12 % a trvajících deficit obchodní bilance, který dosahuje 3 500 mil. EUR. [28]

Přímé zahraniční investice jsou nízké a zároveň se prodlužuje postup privatizace, která byla započata schválením Zákona o privatizaci v roce 2001, a podle původního plánu měly být všechny podniky privatizovány do konce roku 2008. Ovšem nestalo se tak a v současné době dosud nebyla zahájena privatizace převážně ve veřejném sektoru a komunálním podnikání. Příčinou prodlužování procesu byla hlavně světová hospodářská krize, jež způsobila srbské ekonomice problémy. Lze zde najít i mnoho neúspěšných pokusů, které končí kvůli souhrnu okolností, jako jsou neplacení kupní ceny, nedodržení investičních závazků apod., a každá čtvrtá privatizace byla tak zrušena, což tvoří celkem 23% podíl neúspěchu. Hrozí další zvýšení schodku státního rozpočtu, který ke konci roku činil 1 630 mil. EUR, výroby i zahraničního obchodu. [28]

Problémem je i zadluženost firem a druhotná platební neschopnost. Dlužné firmy tvoří téměř 20 % všech registrovaných obchodních subjektů v Srbsku. Stát pohledává od těchto subjektů 700 mil. EUR. Srbská vláda zvažuje řešení zadluženosti formou multilaterální spolupráce. [28]

V následující tabulce je zobrazen vývoj makroekonomických ukazatelů za léta 2005 až 2012 s ukazateli HDP, reálný růst HDP, Inflace, Nezaměstnanost, vývoz, dovoz a Bilance běžného účtu:

Tabulka 4-1 Vývoj makroekonomických ukazatelů 2005 – 2012

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
HDP (mil. €)	20 306	23 305	28 468	32 668	28 883	29 023	32 993	30 034
Reálný růst HDP (v %)	5,6	5,2	6,9	5,5	-3	1,8	1,6	-1,5
Inflace (%)	14,5	5,9	7,9	10,8	3,6	8,6	13,2	12
Nezaměstnanost (v %)	20,8	20,9	18,1	13,6	16,1	19,2	24	26
Vývoz (mil. €)	5 330	6 949	8 686	10 157	8 478	7 393	8 439	8 653
Dovoz (mil. €)	9 613	11 971	16 016	18 843	13 577	12 622	14 449	16 213
Bilance běžného účtu (mil. €)	- 1 778	- 2 356	- 5 219	- 7 217	- 2 282	- 2 275	- 2 644	- 3 500

Zdroj: vlastní zpracování dle zdroje [28] a údajů ze Srbské národní banky

Podle tabulky lze vidět, že celosvětový hospodářský útlum dopadl na Srbsko plnou silou v roce 2009, kdy HDP klesl oproti roku 2008 o 3%. Obdobně jako u ostatních evropských států byl hlavním problémem celosvětového hospodářského útlumu v roce 2009 pokles zahraniční poptávky. Propad srbského vývozu byl nejvýraznější také v roce 2009, kdy se snížil o necelých 2000 mil. EUR, následovaný rokem 2010, kdy došlo ke snížení o dalších 1000 mil. EUR. Tento poměrně obrovský propad lze zdůvodnit velkým snížením cen primárních výrobků na světovém trhu, které mají ve struktuře srbského vývozu velký podíl. Hlavním důvodem pro snížení srbského dovozu bylo snížení průmyslové produkce a domácí spotřeby v Srbsku. [28]

V roce 2010 nicméně došlo k růstu srbské ekonomiky, HDP se zvýšil o 1,8 %, na což navázaly výsledky v následujícím roce 2011, kdy se HDP opět zvyšovalo, tentokrát o 1,6 %. Ovšem v druhém pololetí 2011 již srbská ekonomika opět klesala, o 0,8 %. Celkový veřejný dluh dosáhl v roce 2012 výše 56,5 % HDP. [28]

Celkový počet nezaměstnaných osob dosáhl v Srbsku ke konci roku 2012 počtu cca 750 000 osob. Neoficiálně se tento počet odhaduje na milion a půl osob. Míra nezaměstnanosti tedy dosáhla už 25,5 %, což znamená oproti rokům přecházejícím nestálé zvyšování tohoto ukazatele. Průměrná hrubá mzda v roce 2012 dosáhla 58 503 srbských dinárů (v přepočtu 497 EUR nebo 12.710 Kč) a průměrná čistá mzda 42 122 srbských dinárů (v přepočtu 358 EUR nebo 9 148 Kč). [upraveno dle 28]

V roce 2012 měly na HDP Srbska největší více jak poloviční podíl služby, s velkým odstupem následuje průmysl, zemědělství a lesnictví a stavebnictví. Jejich zobrazení a procentuální vyjádření lze vidět na následujícím grafu:

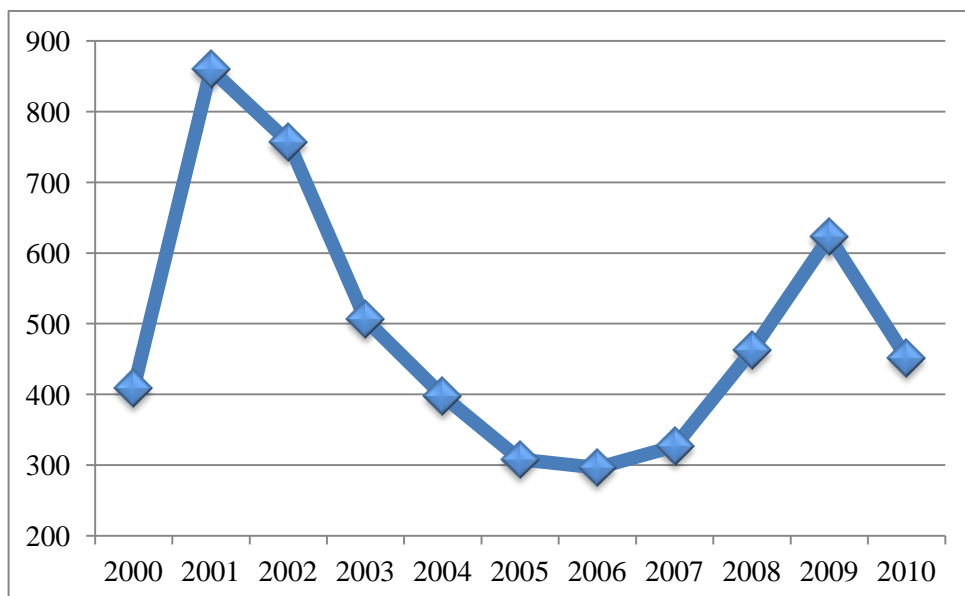
Graf 3 Procentuální podíl na HDP Srbska (2012)

Zdroj: vlastní zpracování dle [28]

4.3 Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

Jak již bylo uvedeno, Srbsko je závislé na přijímané zahraniční rozvojové pomoci, a to i přesto, že nepatří k nejchudším zemím světa. Důvody, proč Srbsko rozvojovou pomoc potřebuje, pramení převážně z historie, kdy bylo poznamenáno několika zničujícími válečnými konflikty.

Vývoj přijímané pomoci Srbska zobrazuje následující graf. Jde o vývoj od roku 2000 do roku 2010. Nejvyšší částku Srbsko přijalo v roce 2001, celkem se jednalo o 860,1 mil. EUR, naopak nejméně v letech 2005 a 2006, kdy získalo částky kolem 300 mil. EUR). Celkem za sledovaných deset let tvořila přijímaná rozvojová pomoc Srbska 5 397,2 mil. EUR.

Graf 4 Přijímaná rozvojová pomoc Srbska (mil. EUR)

Zdroj: vlastní zpracování dle [28]

Jak lze vidět v následující tabulce, mezi největší poskytovatele rozvojové pomoci Srbska se řadí EU, jejímž cílem je v rámci programu Stabilizačního a asociačního procesu motivovat zemi k reformám, které mají Srbsko dovést a dopomoci mu k budoucímu členství v EU. Dalšími zeměmi, poskytujícími Srbsku výraznou rozvojovou pomoc je Německo, USA, Švédsko či Norsko. Mezinárodní rozvojová agentura při Světové bance – IDA je rovněž výrazným poskytovatelem. Česká republika samozřejmě také patří mezi poskytovatele pomoci, ve srovnání se zmíněnými státy ale ve výrazně nižším objemu poskytovaných prostředků.

Tabulka 4-2 Největší poskytovatelé ZRS v Srbsku 2011

Poskytovatel	Objem v mil. USD
EU	277,7
Německo	123,6
USA	50,87
IDA	24,25
Norsko	20,24
Švédsko	20,20
Švýcarsko	14,10
Francie	13,95
Itálie	11,95
ČR	1,76

Zdroj: vlastní zpracování dle OECD

Srbsko v současné době používá finanční instrument EU pro předvstupní pomoc Srbsku pod názvem IPA. IPA je stanovena na období 2007 - 2013 pro státy, které mají status kandidátů do EU (dále je to Makedonie, Chorvatsko a Turecko), ale také pro potenciální kandidátské státy (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora a Srbsko). IPA spojil veškeré předvstupní finanční programy z let 2000 až 2006, celkem šest projektů - tj. PHARE (Program pro podporu restrukturalizace hospodářství Polska a Maďarska – později se připojily další země), ISPA (Nástroj předstupních strukturálních politik pro programy v oblasti životního prostředí a dopravy), SAPARD (Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova) a CARDS (Program podpory jihovýchodních zemí Evropy). Příjemci IPA byly rozděleny do dvou kategorií: kandidátské země (kam spadá také Srbsko) a potenciální kandidátské země. [28]

IPA má pět základních složek: [28]

- 1) pomoc při transformaci a budování institucí,
- 2) regionální a příhraniční spolupráce,
- 3) regionální rozvoj,
- 4) rozvoj lidských zdrojů a
- 5) rozvoj venkova.

Potenciální kandidátské země mohou využívat pouze první dvě složky. IPA předpokládá přímou a aktivní účast podporovaných zemí ve formě spolufinancování projektů ze státního rozpočtu, jakož i úvěry mezinárodních finančních institucí. [28]

Tabulka 4-3 Přehled předvstupní pomoci IPA v Srbsku 2007 – 2011 (v mil. EUR)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	Celkem
IPA (mil. EUR)	186,7	190,9	194,8	174	202,5	948,9

Zdroj: vlastní zpracování dle [28]

Před rokem 2000, tedy dříve než se začala využívat IPA, se rozvojová pomoc Srbsku ze strany EU realizovala přes Evropskou agenturu pro rekonstrukci (EAR). EAR od roku 2001 do konce svého působení koncem roku 2008 realizovala v Srbsku projekty v celkové výši 1,28 mld. EUR. Třetina celkové sumy byla investována do energetiky, resp. opravy elektráren a zajištění podmínek pro bezproblémové zásobování Srbska elektrickou energií. Pro sektor zdravotnictví bylo určeno 93 mil. EUR. Úvěry poskytnuté Evropskou investiční bankou se zárukami EAR v oblasti zdravotnictví dosáhly 200 mil. EUR. V oblasti zaměstnávání a rozvoje podnikání kromě 15 mil. EUR zajištěných v letech 2001 – 2006 pro úvěrový fond Národní banky Srbska, byl financován také rozvoj malých a středních podniků. [28]

Srbsko vedle pomoci EU samozřejmě také dostává pomoc ze strany ostatních donorů. Nejaktivnější donory mimo EU jsou USAID (Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj), CIDA (Kanadská agentura pro mezinárodní rozvoj), JICA (Japonská agentura pro mezinárodní spolupráci), SDC (Švýcarská agentura pro rozvoj a spolupráci) a NORAD (Severoamerické velitelství protivzdušné obrany). [28]

Přestože tedy rozvojová pomoc poskytovaná Srbsku ze strany České republiky nepatří mezi největší a nejvýznamnější není zanedbatelná. Její konkrétní podoba a dopady budou předmětem dalšího zkoumání.

5 Rozvojová pomoc České republiky v Srbsku

Srbská republika nepatří zrovna k nejhudším zemím světa a není proto přímo závislá na rozvojové spolupráci jako některé nejhudší země. Přesto se Srbsko stalo součástí skupiny států, do nichž Česká republika směřuje svoji rozvojovou pomoc. ČR definovala nový Koncept zahraniční rozvojové spolupráce v roce 2010, kde Srbsko zařadila mezi programové země, kterým poskytuje zahraniční rozvojovou pomoc. Důvodem pro to jsou významné historické vazby Srbska a České republiky. ČR a Srbsko dlouhodobě udržují přátelské a partnerské vztahy, které se začaly nejvíce rozvíjet v 19. století a velkého významu dosáhly v období mezi první a druhou světovou válkou. V rámci tzv. Malé dohody byla tehdejší Jugoslávie významným politickým a ekonomickým partnerem Československa. Tyto vztahy přetrvaly i během studené války. [31]

Nových rozměrů nabyly vztahy mezi ČR a Srbskem po roce 2000, kdy v zemi začal proces demokratizace. Vzájemné historické vazby a vztahy jsou důležitým předpokladem dlouhodobé spolupráce a v případě Srbska se bezpochyby staly významným kritériem, jež rozhodovalo o jeho zařazení do prioritních zemí české rozvojové spolupráce. Dále Srbsko také těží z toho, že ve 20. století vždy dominovalo v prostoru regionu Západního Balkánu a doteď je jeho rozvoj považován za klíčový pro stabilizaci regionu. [31]

Nejdůležitějším výsledkem i oceněním dosavadního pozitivního rozvoje Srbska, a zároveň impulsem do budoucnosti, je udělení statusu kandidátské země EU, oficiálně potvrzené v březnu 2012. Tento impuls vedl ke změně v přístupu poskytování pomoci. V současnosti jde hlavně o předávání technického know-how, zkušeností s procesem ekonomické transformace a celkově se klade důraz na poskytnutí asistence související s budoucím vstupem do EU. [31]

Hlavní vizí ČR pro zahraniční pomoc v Srbsku v letech 2010 – 2017 již není čistě rozvojová spolupráce, ale spolupráce zaměřená na asistenci před vstupem do EU. Mimo toto zaměření spojeného se snahou vstoupit do EU, je pomoc směřována do několika sektorů. Pro aktuální období je to pět sektorů, které se ukázaly jako potřebné a úspěšné, a jsou to sektor dopravy, sektor výroby a dodávky energie, sektor obchodu, sektor zásobování vodou a sanice a sektor zdravotnictví. Srbsko také patří mezi země transformační spolupráce.

5.1 Objem rozvojové pomoci ČR v Srbsku

Z hlediska poskytnutého objemu rozvojové pomoci od České republiky se Srbsko jako příjemce řadí na páté místo mezi všemi prioritními zeměmi, mezi projektovými zeměmi na místo první. Porovnání lze vidět v následující tabulce:

Tabulka 5-1 Objem bilaterální ZRS ČR v roce 2011 (v mil. Kč)

Země	Objem v mil. Kč
1. Afghánistán	201
2. Mongolsko	76
3. Moldavsko	76
4. Bosna a Hercegovina	61
5. Srbsko	56
6. Etiopie	51
7. Gruzie	35
...	...

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů MZV ČR

V tabulce lze shlédnout objem poskytnuté zahraniční rozvojové spolupráce České republiky, a to od roku 2007. Nejvíce prostředků bylo poskytnuto v roce 2008, v dalších letech už objem prostředků postupně klesal. Je také stanoven výhled rozvojové pomoci pro léta 2013 a 2014, který je už poměrně nízký a činí 22 mld. Kč.

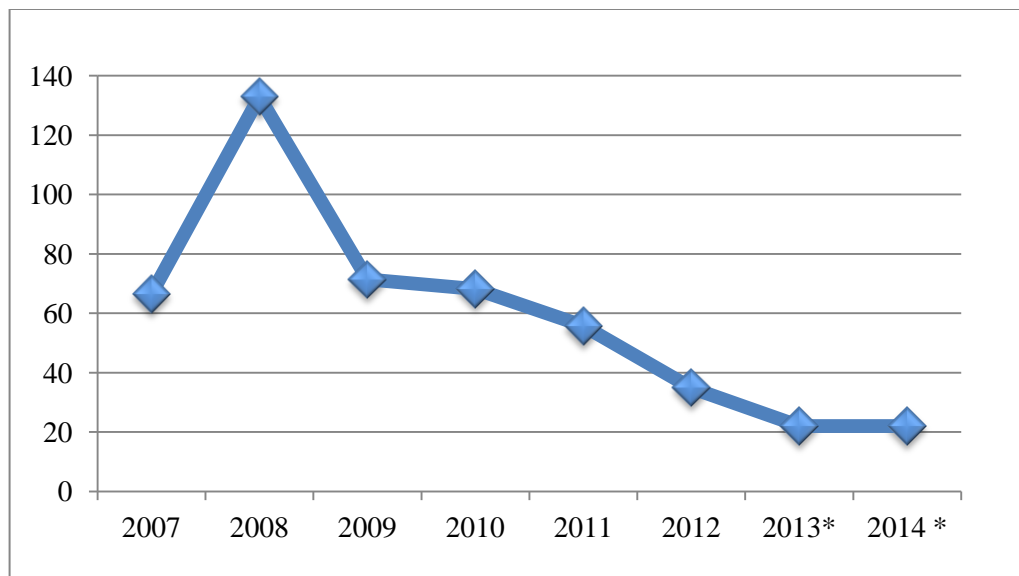
Tabulka 5-2 Objem poskytnuté ZRS ČR Srbsku v letech 2007 – 2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rozpočet (mil. Kč)	66,527	132,87	71,36	68,21	55,736	34,878	22*	22*

* výhled ZRS ČR z roku 2011 na léta 2013 a 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů MZV ČR

Graficky lze lépe vidět vývoj objemu zahraniční rozvojové spolupráce ČR, v roce 2008 výrazně nejvyšší objem poskytnuté pomoci Srbsku a dále s každým rokem jeho postupně klesající tendence a snižování objemu poskytnutých prostředků.

Graf 5 Vývoj objemu ZRS ČR v letech 2007 – 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů MVZ ČR

5.2 Realizované projekty v letech 2005 – 2010

V letech 2005 až 2010 bylo za pomoci ČR v Srbsku realizováno více jak 70 projektů v částce přesahující 12 mld. EUR. Projekty byly rozděleny do několika sektorů, které jsou dále seřazeny podle důležitosti ve vazbě na regionální rozvoj. Jedná se o pomoc v oblastech:

- sektor dopravy a skladování
- sektor výroby a dodávky energie
- sektor obchodní politiky a regulace
- sektor průmyslu, těžby surovin a stavebnictví
- sektor zásobování vodou a sanitace
- sektor vzdělávání
- sektor zdravotnictví
- sektor obecné ochrany životního prostředí
- sektor ostatní sociální infrastruktury a služeb
- sektor státní správy a občanské společnosti.

V následující tabulce jsou zobrazeny jednotlivé sektory, kterými se zahraniční rozvojová pomoc ČR zabývala, a jsou vyčísleny jejich souhrnné rozpočty vynaložené na realizaci projektů v sektorech. Každý sektor obsahuje samostatné dílčí projekty, které realizuje. Oblasti, které primárně souvisejí s regionálním rozvojem, jsou sektory dopravy a skladování a výroby a dodávky energie, které budou popsány dále. Mezi sekundární sektory ve vztahu k regionálnímu rozvoji patří sektory obchodní politiky, průmyslu a těžby surovin a zásobování vodou a sanitace. Souhrnné informace ke všem sektorům a jejich projektům jsou uvedeny v Příloze 1.

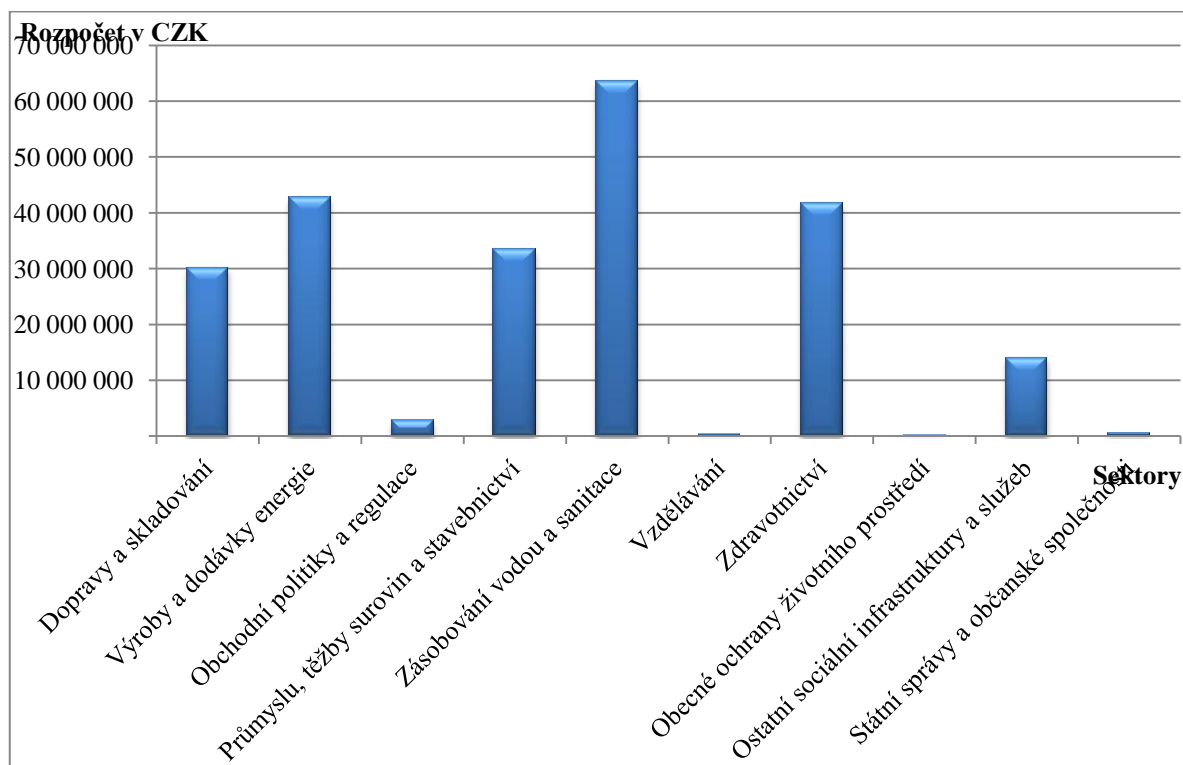
Tabulka 5-3 Sektory realizovaných projektů ZRS ČR v Srbsku (2005 – 2010)

Název Sektoru	Celkový rozpočet v CZK	Celkový rozpočet v USD*
Sektor dopravy a skladování	30 169 261	1 587 856
Sektor výroby a dodávky energie	42 602 912	2 242 259
Sektor obchodní politiky a regulace	2 794 236	147 065
Sektor průmyslu, těžby surovin a stavebnictví	33 350 000	1 755 263
Sektor zásobování vodou a sanitace	63 417 502	3 337 763
Sektor vzdělávání	325 000	17 105
Sektor zdravotnictví	41 566 228	2 187 696
Sektor obecné ochrany životního prostředí	200 000	10 526
Sektor ostatní sociální infrastruktury a služeb	14 011 566	737 451
Sektor státní správy a občanské společnosti	586 447	30 866
Celkem	229 023 152	12 053 850

* Přepočteno podle orientačního kurzu 1 USD/19 CZK

Zdroj: vlastní zpracování dle [32]

Pro větší přehlednost lze na grafickém znázornění vidět, že nejvíce investováno bylo v letech 2005 – 2010 do sektoru Zásobování vodou a sanítace. Dalšími sektory s vyššími rozpočty jsou Zdravotnictví, Výroba a dodávka energie, Průmysl a těžba surovin a Doprava a skladování. Naopak nejméně finančních pomoci od ČR přiteklo do sektorů Vzdělávání, Státní správy a občanské společnosti a Obecné ochrany životního prostředí.

Graf 6 Sektory realizovaných projektů ZRS ČR v Srbsku (2005 – 2010)

Zdroj: vlastní zpracování dle [32]

V sektoru dopravy a skladování byl realizován významný projekt „Zvyšování bezpečnosti na železničních přejezdech“. Jeho realizátorem byla společnost AŽD Praha, s. r. o. s rozpočtem necelých 40 mil. Kč. Cílem tohoto projektu bylo spolufinancovat modernizaci zabezpečovacích zařízení na vybraných srbských železničních přejezdech. Byl uskutečněn rozvojový záměr zlepšení bezpečnosti provozu na přejezdech a železničních tratích, což přispělo k ochraně lidských životů.

V sektoru výroby a dodávky energie byl nejvýznamnější položkou projekt „Zajištění kontinuity těžby na dolech“, který měl za cíl za pomoci firmy Výstavby dolů Ostrava, spol. s. r. o. dosáhnout zvýšení technické úrovně a produktivity práce na těchto dolech. Předmětem projektu byla projekční a realizační činnost na dosažení kontinuity těžby

do roku 2020. Druhým projektem tohoto sektoru bylo vybudování efektivního systému dálkového vytápění ve městě Valjevo. Cílem projektu byla montáž nových rozvodů pro zásobování teplem a výměna starých tepelných stanic za nové. Výsledkem bylo odstranění energeticky náročných a ekologicky nevyhovujících lokálních zdrojů vytápění. K tomuto projektu přispěla společnost VHS Brno, a. s.

Sektor obchodní politiky a regulace zahrnoval projekt „Podpory výroby sýrů“, jehož cílem bylo vybavení centra pro kontrolu kvality výroby a skladovacího zařízení. Výsledkem bylo posílení marketingové značky a naplnění standardů EU. Dále projekty Aid for Trade, což je program zaměřený na podporu obchodu v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.

Sektor průmyslu, těžby surovin a stavebnictví zahrnoval dva projekt orientované na vybudování městských rozvodových sítí plynu a tepla v rámci projektů „Plynofikace oblasti Lešnice“ s rozpočtem 14,7 mil. Kč a „Teplofikace“ s rozpočtem 3,95 mil. Kč. Třetím projektem bylo „Signálně bezpečnostní zařízení železničních vleček tepelné elektrárny JP TENT“, jehož cílem byla modernizace zastaralého zabezpečovacího zařízení.

Sektor zásobování vodou a sanitace zahrnoval celkem pět samostatných projektů. Nejnákladnějším a zároveň nejdéle trvajícím projektem byl „Průzkum zdrojů a dodávka technologie úpravy pitné vody“ v oblasti Lazarevac, který provedl GEOtest Brno s rozpočtem 22,2 mld. Kč. Na dalších dvou projektech „Rozšíření kapacity zásobování pitnou vodou“ v regionu města Boričevac a „Rozvoj odpadového hospodářství v oblasti města Valjevo se podílelo VHS Brno, a. s. Rozpočet dvou projektů se byl 13 mld. Kč resp. 17 mld. Kč a doba realizace u obou byla tři roky. Poslední projekty se týkaly odpadového hospodářství, jedná se o „Vypracování integrovaného systému odpadového hospodářství pro vybraná města provincie Vojvodina“ navržený společností Dekonta a.s. a projekt „Třídění komunálního odpadu ve městě Kruščica.“

V rámci zahraniční spolupráce poskytla ČR Srbsku nejen pomoc rozvojovou, ale také humanitární. Jednalo se o pomoc při povodních v severovýchodní oblasti Vojvodina. Tato pomoc byla poskytnuta v roce 2005 ve formě dotací od společnosti Člověk v tísni, kdy na základě požadavků srbské vlády po rozsáhlých povodních ČR poskytla humanitární pomoc ve výši 200tisíc Kč. Tyto finanční prostředky směřovaly na dopravu odvlhčovacích a vysoušecích zařízení.

5.3 Realizované a probíhající projekty v letech 2010 – 2014 [30]

Projekty zahraniční rozvojové spolupráce v rámci dvoustranné pomoci České republiky Srbsku probíhají i v letech 2010 až 2014 v několika sektorech, ale je jich méně. Jedná se o sektory dopravy a skladování, sektor výroby a dodávky energií, sektor obchodu a dalších služeb, sektor zásobování vodou a sanitace a sektor zdravotnictví. V současnosti probíhá realizace tří projektů, ostatní byly ukončeny do roku 2012. Přehled projektů pro toto období je zobrazen v následující tabulce a budou dále rozebrány:

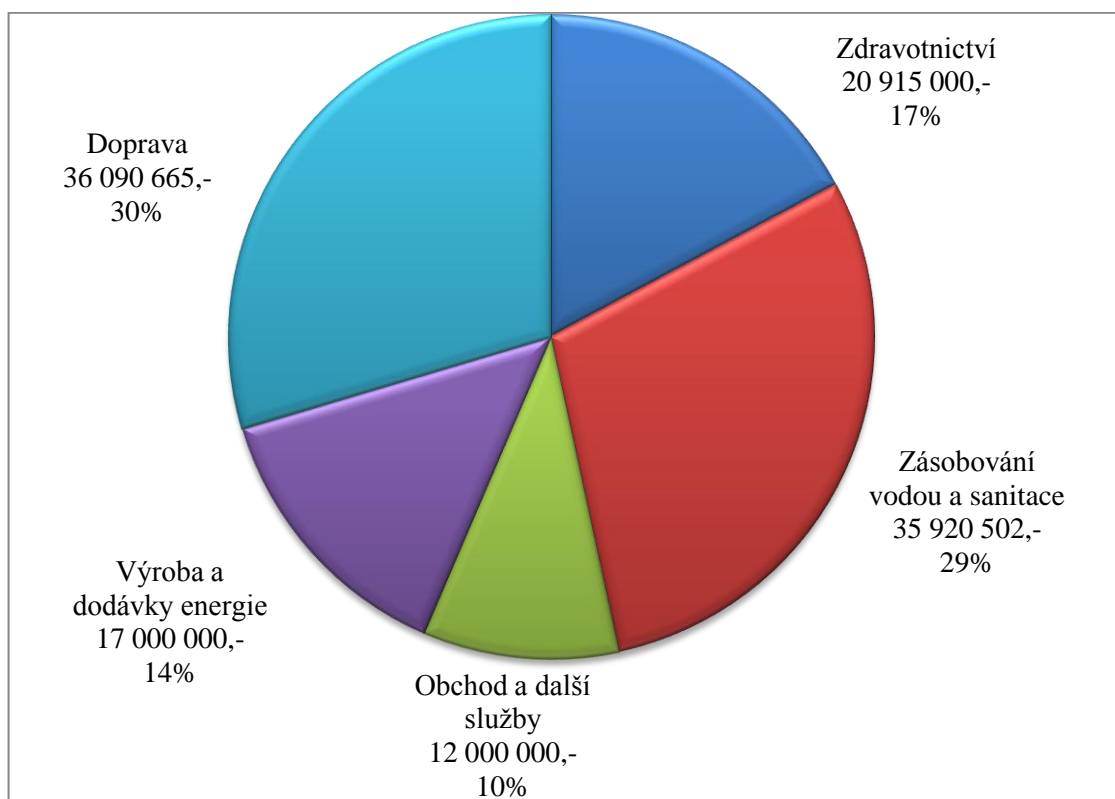
Tabulka 5-4 Přehled bilaterálních projektů ČR a Srbska (2010 – 2014)

Sektor	Název projektu	Realizátor	Doba realizace	Celkový rozpočet v CZK	Celkový rozpočet v USD*
Doprava	Zvýšení bezpečnosti na železničních přejezdech	AŽD Praha, s. r. o.	2009 - 2011	36 090 665	1 899 509
Výroba a dodávky energie	Zvýšení energetické efektivity při vytápění nemocnice ve městě Valjevo	MEVOS	2011 - 2013	17 000 000	894 737
Obchod a další služby	Podpora výroby sýrů v oblasti Pešter/Sandžak	Pacovské strojírna, MERCI s.r.o.	2011 - 2014	12 000 000	631 579
Zásobování vodou a sanitace	Rozvoj odpadového hospodářství v oblasti města Valjevo	Sdružení pro rozvoj OH - VHS Brno, a.s.; Mevos, s.r.o.	2010 - 2012	13 848 502	728 869
	Zlepšení přístupu k pitné vodě v obci Osečina-Belotić	VHS Brno, a.s.	2011 - 2013	7 072 000	372 211
	Výstavba kanalizační sítě v obci Kruščica	GEOtest, a.d.a Presskan systém, a.s.	2012 - 2014	15 000 000	789 474
Zdravotnictví	Podpora prevence rakoviny u žen v regionu Šumadija	Charita ČR	2010 - 2012	10 500 000	552 632
	Zvyšování kvality a dostupnosti zdravotní péče - nemocnice Arandjelovac	BMT Medical technology s.r.o.	2010 - 2012	10 415 000	548 158
Celkem bilaterální projekty 2012				121 926 167	6417167

* Přepočteno podle orientačního kurzu 1USD/19CZK

Zdroj: vlastní zpracování dle [32]

Na základě údajů z tabulky je na následujícím obrázku zpracován graf vyjadřující grafické znázornění poměru jednotlivých sektorů porovnávaných v procentech:

Graf 7 Přehled bilaterálních projektů ČR v Srbsku dle sektorů v CZK (2010 – 2014)

Zdroj: vlastní zpracování dle [32]

Jak je znázorněno na grafu, největší podíl, který dosáhl hodnoty 30 % na celkové bilaterální pomoci ČR Srbsku za období 2010 – 2014, tvoří sektor dopravy. Druhým sektorem je s o jedno procento nižší, tedy s 29 %, sektor zásobování vodou a sanitace. Následující sektory zdravotnictví se 17 %, výroba a dodávky energií se 14 % a poslední obchod a další služby s podílem 10 % na bilaterální spolupráci ČR.

Dále budou již sektory rozděleny na jednotlivé projekty, dle tabulky 5-2, a budou o nich uvedeny podrobnější informace.

5.2.1 Sektor Dopravy

Zvyšování bezpečnosti na železničních přejezdech

Projekt začal být realizován již v roce 2009 a dokončen byl v roce 2011. Dodavatelem a realizátorem projektu Zvyšování bezpečnosti na železničních přejezdech bylo AŽD Praha s. r. o. Celkový rozpočet činil 36 090 665 Kč.

Obrázek 5-1 Železniční přejezd Atenica

Zdroj: [30]

Cílem pomoci z prostředků České rozvojové agentury bylo zahájení a spolufinancování postupné modernizace zabezpečovacích zařízení na deseti srbských vybraných železničních přejezdech. Rozvojovým záměrem pomoci bylo výrazné zlepšení bezpečnosti provozu na přejezdech a železničních tratích, jež tak přispělo k větší ochraně lidských životů. Bezprostředním rozvojovým záměrem projektu bylo také uvedení nové technologie zabezpečovacího zařízení formou instalace moderního, kvalitního a vysoce spolehlivého elektronického zařízení PZZ-EA české produkce.

Modernizace zastaralého zabezpečovacího zařízení byla provedena na železničních přejezdech Atenica, Kijevo, Meminac, Šabac, Zemun Polje a dalších.

5.2.2 Sektor Výroba a dodávky energie

Zvýšení energetické účinnosti při vytápění nemocnice ve městě Valjevo

Projekt „Zvýšení energetické účinnosti při vytápění nemocnice ve městě Valjevo“ spadá do sektoru výroba a dodávky energie. Je realizován v západním Srbsku ve městě Valjevo v letech 2011 až 2013. Realizátorem tohoto projektu je firma MEVOS, s. r. o. a celkový rozpočet činí 15 490 000 Kč.

Obrázek 5-2 Nemocnice Valjevo

Zdroj: [30]

Město Valjevo se nachází v západním Srbsku, přibližně 90 km od hlavního města Bělehradu. Město má přibližně 97 tisíc obyvatel a nachází se v dolině řeky Kolubary a z větší části je obklopeno vyvýšeninami, což způsobuje nedostatečnou cirkulaci vzduchu. To má za následek, že zde, zvláště v zimních měsících, dochází ke značnému znečištění ovzduší zplodinami z lokálních zdrojů tepla. Jako palivo se zde užívá nekvalitní hnědé uhlí – lignit, dřevo, mazut, lehký topný olej, část obyvatel používá elektrickou energii ve formě přímotopy. Dostupnost zemního plynu jako alternativního zdroje je vzhledem k hornatému terénu a vzdálenosti k nejbližšímu místu napojení, cca 80 km, v blízké budoucnosti nereálná. Nekvalitní ovzduší má rovněž za následek výskyt nemocí souvisejících s dýchacími cestami, rakovinou a podobně.

Město Valjevo přistoupilo od roku 2003 k řešení těchto problémů zpracováním projektové studie na centrální vytápění města. Doposud byla vybudována nová centrální kotelna na okraji města a výstavbou tepelných rozvodů byla dosažena 40% teplofikace města, v jejímž důsledku bylo zrušeno cca 30 lokálních kotelen, které se výrazně podílely na znečištění ovzduší.

Cílem plánovaného projektu ZRS je napojení zrekonstruované městské nemocnice na systém centrálního vytápění pomocí nově vybudované přípojky v délce cca 1 km z tepelného napáječe do prostoru provozované parní kotelny v nemocnici. Ta v současné době používá 2 kotle na mazut, jeden k vytápění budovy a druhý k ohřevu vody. Oba kotle jsou velice zastaralé a představují jedny z hlavních znečišťovatelů ovzduší města. Realizací projektu dojde k odstavení obou zastaralých kotlů na mazut, s tím že stávající kotel zajišťující výtop budovy bude, napojením nemocnice na CZT, zrušen úplně a kotel zajišťující ohřev vody bude nahrazen novým kotlem stejných parametrů. Součástí projektu bude také provedení energetického auditu nemocnice s příslušnými doporučeními pro optimalizaci energetické bilance budovy. Výstavbou nového horkovodního potrubí v délce cca 1 km dojde současně k napojení sídliště Milorada Pavloviča na CZT.

5.2.3 Sektor Obchodu a dalších služeb

Podpora výroby sýrů v oblasti Pešter/Sandžak

Projekt „Podpora výroby sýrů v oblasti Pešter/Sandžak“ je projektem v sektoru obchodu a služeb. Tento projekt je realizován v letech 2011 až 2013 v jihozápadní části Srbska ve městě Nový Pazar. Realizátorem projektu jsou české společnosti Pacovské strojírný – Trading, spol. s r. o. a MERCI s. r. o. Celkový rozpočet projektu je stanoven na částku 12 441 214 Kč.

Sandžak představuje multietnický region na jihozápadě Srbska sousedící na západě s Bosnou a Hercegovinou a na jihovýchodě s Kosovem. Jedná se o oblast charakterizovanou vysokou nezaměstnaností a s ní související migrací venkovského obyvatelstva do měst. Počet obyvatel největšího města regionu Nového Pazaru stoupl jen od roku 2002 o 45 %. Nedostatek ekonomických příležitostí na venkově je dán jeho agrární povahou zaměřenou na chov dobytka (krávy, ovce). Převážná většina regionu se nachází v oblasti tzv. Peštarské vrchoviny, která poskytuje ekologicky kvalitní prostředí

s potenciálem pro „bio“ zemědělskou produkci, avšak má nedostatečnou infrastrukturou pro jejich naplnění. Ekonomický potenciál naopak poskytuje výroba zemědělských produktů s přidanou hodnotou jako je pršut, jehněčí maso, hovězí klobásky sudžuk a hlavně sjenický bílý sýr, oblíbený i v ostatních zemích bývalé Jugoslávie. Většina farmářů představuje drobné zemědělce vlastníci méně než 10 kusů dobytka. Stejně tak producenti potravin představují spíše malovýrobce, mající problém dostat narůstajícím hygienickým a tržním požadavkům. Vzhledem k omezeným skladovacím možnostem není možné uchovávat přebytky zemědělské produkce, což platí jak pro farmáře dodávající mléko komerčním mlékárnám či malým výrobcům, tak i pro samotné výrobce lokálních potravin.

Obrázek 5-3 Stavení v oblasti Pešter/Sandžak

Zdroj: [30]

Rozvojová intervence ČR reaguje na uvedené problémy projektem zacíleným na posílení konkurence schopnosti lokálních producentů sýra a jejich schopnosti dostat hygienickým a tržním požadavkům. Cílovou skupinu projektu představují také drobní farmáři poskytující mléko pro výrobu sýra. Ve spolupráci s místní komunitou, farmáři, výrobci sýra, představiteli municipalit, veterinární správy a zástupci Ministerstva zemědělství byly definovány následující aktivity, které jsou klíčové pro rozvoj ekonomického potenciálu regionu: dodávka chladících tanků na mléko pro drobné farmáře, školení farmářů a výrobců sýra v oblasti hygienických předpisů, vytvoření sdružení hájícího zájmy zemědělců a výrobců, vybudování a vybavení akreditované laboratoře pro testování mléka a mléčných výrobků, vybavení balících a skladovacích prostor, zajištění ochranné známky

pro tzv. Sjenický bílý sýr a marketingové aktivity upevňující místo tohoto regionálního (ale i mimo region známého) produktu na trzích v Srbsku i sousedních zemích.

Obrázek 5-4 Nová výroba sýru v oblasti Pešter/Sandžak

Zdroj: [30]

V roce 2011 byly lokálním zemědělcům dodány chladicí tanky na mléko. Pro rok 2012 až 2013 je v plánu vybavit připravované zemědělské centrum s vybavením pro lokální laboratoř na testování mléka. Na projektu se podílí i jedna z agencí OSN (UNOPS), která provádí výstavbu zemědělského centra s laboratoří a balírnou a zajišťuje pro ČRA i monitoring a koordinaci aktivit. Do projektu je zapojen i Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj, který poskytne svoji expertízu v oblasti marketingu.

5.2.4 Sektor Zásobování vodou a sanitace

Rozvoj odpadového hospodářství v oblasti města Valjevo

Projekt byl realizován za asistence Sdružení pro rozvoj odpadového hospodářství (VHS Brno, a. s. a MEVOS, spol. s r. o.) v letech 2010 až 2012 na území města Valjevo. Na projekt byly vyčleněny finanční prostředky v celkové výši 13 848 502 Kč.

Cílem projektu bylo zlepšit systém nakládání s komunálním odpadem v regionu Kolubara prostřednictvím pilotního projektu výstavby překládací stanice se sběrným dvorem. Projekt měl za úkol podpořit snahu srbské vlády zavést v souladu s Národní strategií odpadového

hospodářství Regionální systémy odpadového hospodářství, v jejichž rámci byly vybudovány regionální zabezpečené skládky odpadů, recyklační centra, předkládací stanice a další potřebná zařízení, splňující přísné mezinárodní standardy. Celkem se vybuřovalo 26 regionálních skládek pro 160 municipalit a 44 překládacích stanic. Vytvořené regionální plány odpadového hospodářství zajišťují decentralizaci a rozvoj místních, unikátních systémů odpadového hospodářství přizpůsobených podmínkám jednotlivých regionů.

Obrázek 5-5 Budování překládací stanice komunálního odpadu ve městě Valjevo

Zdroj: VHS Brno, a. s.

V rámci české ZRS byla vybudována překládací stanice ve městě Valjevo, která bude sloužit ke shromažďování a překládání komunálního a dalšího odpadu z města a přilehlé oblasti před jeho odvozem ke zneškodnění či recyklaci. Tuhý komunální odpad zde bude překládán ze svozových vozidel do speciálních velkoobjemových kontejnerů, které následně přepraví odpady na místní skládku. V separační části překládací stanice budou umístěny jiné speciální kontejnery a sběrné nádoby, určené ke sběru a k dalšímu využití separovaných druhů odpadu. Projektové aktivity byly zaměřeny na vypracování pilotního technického projektu pro překládací stanici, podle kterého byly následně provedeny technické a stavební práce a vybavení stanice tak, aby se zajistila její plná funkčnost a v maximální míře se zefektivnil sběr, přeprava, využití druhotných surovin a likvidace komunálního odpadu. Z projektu těží asi 60 tisíc obyvatel města Valjeva a 20 tisíc obyvatel spádové oblasti.

Zlepšení přístupu k pitné vodě v obci Osečina – Belotić

Cílem projektu „Zlepšení přístupu k pitné vodě“ je zdokonalit distribuční systém získávání pitné vody. Tento projekt začalo v roce 2011 v obci Osečina – Belotić realizovat VHS Brno, a. s., konec realizace je plánován na rok 2013. Celkový rozpočet činí 7 072 000 Kč.

Okres Osečina se nachází v severní části Srbska podél magistralní komunikace Valjevo – Loznica severozápadně od města Valjeva. Okres Osečina má přibližně 15 000 obyvatel, z toho na město Osečina připadá cca 4 5000 obyvatel. Rozloha okresu je cca 319 km².

Cílem tohoto projektu ZRS je napojení městské části Belotić na distribuční systém pitné vody města Osečina. Městská část Belotić se nachází severně od města Osečina na komunikaci Osečina – Pecka. Belotić se v současné době potýká se značnými problémy se zásobováním pitnou vodou z důvodu snížení hladiny podzemní vody ve studních, které jsou do nynějška jediným zdrojem pitné vody pro místní obyvatelstvo.

Obrázek 5-6 Zdroj pitné vody – studna Osečina - Belotić

Zdroj: [30]

Město Osečina čerpá vodu z podzemních studní (pramenišť) a sběrným potrubím ji dopravuje do hlavního rezervoáru odkud je pak pitná voda gravitačně distribuována do vodovodní sítě. Kvalita vody odpovídá hygienickým normám platným v Srbsku. Realizací projektu dojde k napojení městské části Belotić na městský vodovodní řád nově vybudovaným vodovodem v délce přibližně 3 km. Město Osečina má na daný projektový záměr zpracovanou realizační projektovou dokumentaci již z roku 2006. Náplní českého projektu byla aktualizace a dopracování prováděcího projektu vodovodu dle aktuálních informací, technická asistence partnerské organizaci při zajištění všech povolení k realizaci

stavby, dodávka materiálu a odborné technické a montážní práce včetně všech zkoušek, dokumentace skutečného provedení a vypracování provozního řádu.

Město Osečina, které bylo předkladatelem projektu, se na jeho realizaci podílelo formou zabezpečení všech povolení, zabezpečení koordinátora a dozorů stavby dle srbského zákona a zajištěním stavebních prací (zemní práce, vybudování šachet).

Výstavba kanalizační sítě v obci Kruščica

Tento projekt spadá do sektoru zásobování vodou a sanitace. Je realizován ve městě Opština bela Crkva v obci Kruščica v letech 2012 až 2014. Na projektu se podílí dva realizátoři, jsou to GEOtest, a.d a Presskan systém, a.s. Celkový rozpočet je stanoven na částku 15 000 000 Kč.

Obec Kruščica leží nedaleko hranic s Rumunskem, severovýchodně od města Bela Crkva, se kterým je spojena asfaltovou silnicí. Město a opština Bela Crkva leží v jihovýchodní části Vojvodiny a v jihovýchodní části Banátu. Kruščica za posledních sto let rychle ztrácí svou populaci. V roce 1991 bylo při sčítání lidu roku zjištěno 1 185 obyvatel, nyní má obec 270 nemovitostí s přibližně 1 000 obyvateli. Průměrný věk obyvatel je 40,7 let. Obyvatelstvo tvoří Srbové, nicméně v obci se historicky vyskytuje také početná česká menšina, která má své zastoupení jak v místním zastupitelstvu, tak ve městě a opštině Bela Crkva.

Odpadní vody v obci jsou splaškového charakteru. A kvůli tomu, že v obci není vybudována splašková kanalizace, jsou domovní splašky z rodinných domů obvykle svedeny do nedokonalých septiků, odkud volně odtékají buď přímo do místních vodotečí, nebo do stávající dešťové kanalizace na krajnici vozovky. Takto vypouštěné odpadní vody ohrožují zdraví obyvatel Kruščice a způsobují zejména v letních horkých měsících zápach.

V rámci projektu bude poskytnuta technická pomoc vedoucí ke snížení znečištění obsaženého v odpadních vodách a zajištění dlouhodobě udržitelného systému nakládání s odpadními vodami v obci Kruščica. Po realizaci projektu se budou splaškové odpadní vody z celé obce (tj. z 270 nemovitostí) dopravovat tlakovou kanalizací do nové čistírny odpadních vod (ČOV). Splaškové odpadní vody, které vznikají v domácnostech a komunálních službách, tudíž nebudou vypouštěny do povrchových příkopů dešťové

kanalizace, resp. do místních vodotečí. Realizací projektu dojde ke snížení znečištění vodoteče splaškovými vodami při současném snížení zápachu a možnosti šíření vodou přenosných chorob. Odvedení odpadních vod kanalizací mimo obec přispěje ke zlepšení ekologické situace v exponované oblasti, čímž nepřímo přispěje také k rozvoji turistického ruchu.

Předmětem plnění veřejné zakázky je realizace tlakové kanalizace na odvedení odpadních vod mimo obec Kruščica, dále vyškolení personálu na obsluhu kanalizace a provedení osvětové kampaně, zdůrazňující význam odvedení odpadních vod do ČOV ve vztahu ke zlepšení životního prostředí.

Město a opština Bela Crkva přispěje k realizaci projektu zajištěním všech povolení v souladu s právními předpisy Srbské republiky a zajištěním výkopových a zemních prací, které budou financovány ve výši 50 000 EUR vládou Autonomní oblasti Vojvodina. Projekt tvoří nedílnou součást rozsáhlejšího projektu, který zahrnuje také výstavbu ČOV v obci Kruščica, jež bude financována Státním fondem na ochranu životního prostředí Srbské republiky a nakonec napojena na tlakovou kanalizaci za účelem vytvoření plně funkčního systému odvádění a čištění odpadních vod v obci Kruščica.

5.2.5 Sektor Zdravotnictví

Podpora prevence rakoviny u žen v regionu Šumadija

Tento projekt byl realizován v letech 2010 – 2012 Charitou ČR za podpory místní nevládní organizace Oaza Sigurnosti s cílem zaměřit se na onkologické problémy u žen a jejich prevenci. Místem realizace projektu bylo odlehlé město Šumadija. Celkový rozpočet této akce činil 10 500 000 Kč.

Podle informací srbského „Sdružení pro boj s rakovinou prsu“ postihne v Srbsku rakovina každý rok přibližně 30 000 lidí. Nejčastější formou rakoviny u žen je rakovina prsu spojená se zhoubným nádorem. Každý rok je v Srbsku registrováno na 4 000 nových pacientek a kolem 1 300 žen ročně umírá, což tvoří 18 % ze všech úmrtí na rakovinu. Rakovina prsu je třetí nejčastější příčinou úmrtí žen ve věku od 45 do 64 let, přitom většina onemocnění je odhalena až ve velmi pokročilém stádiu, jen 2 % případů bývají podchyceny včas. Druhou nejběžnější formou rakoviny je ve světovém měřítku rakovina

děložního čípku, která představuje v Srbsku až 6,8 % úmrtí z celkového počtu zemřelých na rakovinu. Věk obětí onemocnění se pohybuje nejčastěji mezi 45 a 49 lety a 70 a 74 lety.

Projekt ČRA je zaměřen na podporu prevence rakoviny u žen v srbském regionu Šumadie, respektive ve 40 vesnicích ležících v odlehlých oblastech a tedy vzdálených od místní největší nemocnice ve městě Kragujevac. Projekt je realizován formou veřejné osvěty a zvyšování informovanosti prostřednictvím letáků, seminářů, TV a rozhlasových upoutávek) a to ve vzdálených, méně dostupných oblastech. V rámci projektu byla vybavena mobilní jednotka a vyškolen personál, což umožňuje potřebná vyšetření ve vzdálených venkovských oblastech. Důležitou součástí projektu je tzv. „coaching“ poskytnutý místní organizaci ze strany českého realizátora projektu. Projekt je realizován ve spolupráci s místní nevládní organizací Oaza Sigurnosti.

Zvyšování kvality a dostupnosti zdravotní péče v nemocnici Arandjelovac

Realizace projektu připadá opět na období let 2010 – 2012. Projektem se zabývali dva realizátoři – EDOMED, a. s. a BMT Medical Technology, s. r. o. a do Zdravotnického centra Arandjelovac bylo investováno celkem 10 415 000 Kč.

Přesto, že Srbsko prochází v této době řadou společensko-ekonomických změn, oblast zdravotnictví je stále nedostatečně podporována a financována. Nejsložitější situace je přitom ve vzdálenějších vesnických oblastech jako je např. region Šumadija. Spádová oblast Zdravotnického centra Arandjelovac, podpořeného v rámci tohoto projektu, představuje přibližně 100 tisíc obyvatel – potenciálních pacientů a je značně vzdálená od nejbližší velké nemocnice ve městě Kragujevac. Vybavení místního radiologického oddělení je značně zastaralé, rentgenové zařízení samo o sobě je staré přes 25 let a již nevyhovuje současným normám a standardům.

Do Zdravotnického centra Arandjelovac bylo v rámci zakázky v letech 2010 a 2011 dodáno také radiologické vybavení RTG a PACS. Zároveň proběhlo odborné proškolení personálu v obsluze dodaných přístrojů včetně zajištění záručního i pozáručního servisu. V roce 2012 byly dodány dvě sterilizační jednotky včetně veškerého příslušenství, čímž došlo k zajištění potřebného sterilizačního vybavení a tím ke zvýšení kvality poskytovaných služeb, snížení nákladů na provoz starého vybavení a snížení nákladů spojených s přepravou pacientů do jiných zařízení.

5.2.6 Ostatní projekty

Kromě projektů ve formě bilaterální spolupráce, o kterých bylo pojednáno v předchozích podkapitolách a které zaujímají přibližně 70 % celkové české zahraniční rozvojové spolupráce, můžeme mezi zbylých 30 % spolupráce zařadit tzv. malé lokální projekty, transformační spolupráce Ministerstva zahraničních věcí, Aid for Trade a stipendia zahraničních studentů.

Malé lokální projekty jsou realizovány v rámci dotačního titulu „Podpora rozvojových aktivit krajů a obcí v prioritních zemích“, kterých je každý rok realizováno zhruba pět a jejich přehled je v následující tabulce:

Tabulka 5-5 Malé lokální projekty zastupitelských úřadů ČR v Srbsku (2012)

Název projektu	Realizátor	Doba realizace	Celkový rozpočet v CZK	Celkový rozpočet v USD*	Gestor
Rozvíjení kvality poskytování ochrany zdraví dětí a mládeže v oblasti ultrazvukové diagnostiky Zdravotního střediska ve Vranje	Dr. Uroš Trajković, Poliklinika Vranje	2012	294 000	15 474	MZV
Kormoran - nákup zařízení pro slepecké písmo	School for Partially Sighted and Low Vision Children Veljko Ramadanovic	2012	167 750	8 829	MZV
Nemocniční standardizované postele nebo lůžka pro oddělení hemodialýzy, nemocnice KBC Dr. D. Mišović	University Hospital KBC DR D.Misovic	2012	242 300	12 753	MZV
Projekt podpory zachování a ochrany zdraví žen	NGO “Committee for human rights-Majdanpek “	2012	244 125	12 849	MZV
Elektronické pomůcky pro slepé děti, Sdružení srbských rodičů slepých dětí	Association of Serbian parents blind children	2012	50 750	2 671	MZV
Celkem MLP při ZÚ			998 925	52 575	

* Přepočteno podle orientačního kurzu 1USD/19CZK

Zdroj: vlastní úprava dle [32]

Všechny malé lokální projekty, které byly realizované Českou republikou v Srbsku a proběhly v roce 2012, byly zaměřeny na sektor zdravotnictví. Projekty se týkaly nákupu zdravotnických zařízení a zlepšení poskytování péče a ochrany zdraví žen, dětí a mládeže.

Tabulka 5-6 Transformační spolupráce a Aid for Trade v Srbsku (2012)

Název projektu	Realizátor	Doba realizace	Rozpočet v CZK	Rozpočet v USD*	Gestor
Transformační spolupráce - Evropa našima očima	Partners Czech	2012	800 000	42 105	LPTP
Aid for Trade - Podpora rozvoje obchodu v Srbsku	Hospodářská komora ČR	2012	572 250	30 118	MPO

* Přepočteno podle orientačního kurzu 1USD/19CZK

Zdroj: vlastní zpracování dle [32]

Další formou spolupráce, kterou je třeba zmínit, je **transformační spolupráce MZV**. Jak lze vidět v tabulce 5-4, ČR v roce 2012 poskytla jeden projekt transformační spolupráce v rámci Partners Czech s celkovým rozpočtem 800.000,- Kč. Jednalo se o projekt s názvem Evropa našima očima, jehož cílem bylo zkvalitnění nepovinné výuky občanské výchovy na středních školách v Srbsku. Projekt se snažil vzbudit zájem studentů o společenské dění a připravit tak půdu pro jejich budoucí společenské angažmá.

Aid for Trade, neboli „Pomoc na podporu obchodu“ v Srbsku, zahrnoval jeden projekt s cílem předat know-how zaměřeného na fungování společného evropského trhu a na sbližování standardů a podpory exportu. Dohled nad tímto projektem prováděla Hospodářská komora ČR pod Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. Celkový rozpočet projektu realizovaného v roce 2012 činil 572 250 Kč.

Vládní stipendia poskytovaná Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy byla ve školním roce 2012/2013 nabídnuta celkem 9 studentům. ČR je tak největším poskytovatelem vládních stipendií Srbsku a celkem zde studuje již 28 vládních stipendistů ze Srbska.

5.4 Zhodnocení zahraniční rozvojové spolupráce ČR v Srbsku

Česká republika se v 90. letech 20. století potýkala s velmi obdobnými hospodářskými problémy, se kterými se v současnosti potýká Srbsko. Jedná se o problémy spojené s transformací plánovaného hospodářství k ekonomice tržní a také s přechodem od komunistického režimu k demokratické vládě. Hlavně díky těmto zkušenostem z minulosti může zahraniční pomoc České republiky dosahovat efektivnějších výsledků a může být o to přínosnější než intervence ze strany států a institucí, které tuto zkušenost nemají.

Česká zahraniční spolupráce byla pro aktuální období rozdělena do několika sektorů, kam byla pomoc směřována. Mezi nejdůležitější oblasti z hlediska potřeby pro kvalitní hospodářský, resp. regionální rozvoj patří zajištění dopravní infrastruktury, v jejichž obnově, modernizaci a výstavbě lze spatřovat pozitivní výsledky. Obdobná situace je i v technické infrastruktuře.

V oblasti energetiky, výroby a dodávky energií je přínosné, že se ČR během své pomoci snažila realizovat projekty, které byly zaměřeny na využití obnovitelných zdrojů energií a na zdokonalení a modernizaci stávajících zařízení a postupů. Pozitivně lze také hodnotit rozvoj průmyslu, obchodu a služeb, čímž je možné podpořit nové pracovní příležitosti, a tím napomoci, aby se v Srbsku snížila v současné době velmi vysoká nezaměstnanost.

Přínosnou spoluprací ovšem Česká republika nepřináší jen v těchto sektorech, ale ve všech poskytnutých projektech. Větší pozornost by však v současné době měla věnovat snaze Srbska o vstup do EU. Stejně tak jako transformaci na standardně fungující demokracii, tak i vstup do EU má ČR v nedávné paměti a proto by měla ve svých konkrétních projektech směřovat větší pozornost právě do této oblasti.

Zahraniční rozvojovou pomoc lze rozhodně hodnotit jako pozitivní, efektivní a přínosnou pro další vývoj Srbska.

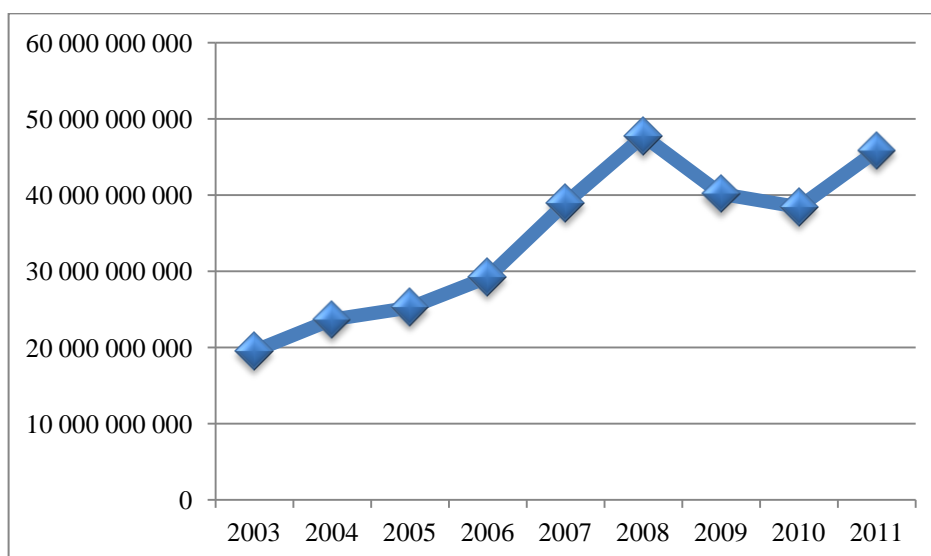
5.5 Celkové zhodnocení rozvojové spolupráce v Srbsku

Vývoj Srbska lze nejlépe zobrazit na několika ukazatelích. Jedná se o hrubý domácí produkt (HDP), hrubý národní produkt (HNP) a index lidského rozvoje (HDI). Pokud dochází k pozitivnímu vývoji země, měly by hodnoty všech těchto ukazatelů stoupat, naproti tomu hodnota objemu přijímané pomoci by k tomu měla nepřímo úměrně klesat (viz. Podkapitoly 4.3 a 5.1).

5.5.1 Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) je makroekonomický ukazatel, který stanovuje celkovou peněžní hodnotu statků a služeb vytvořených za dané období na území jednoho státu. Je to klíčový ukazatel vývoje národního hospodářství a měří výkonnost ekonomiky.

Na následujícím grafu lze vidět vývoj hodnoty HDP v Srbsku v letech 2003 - 2011:

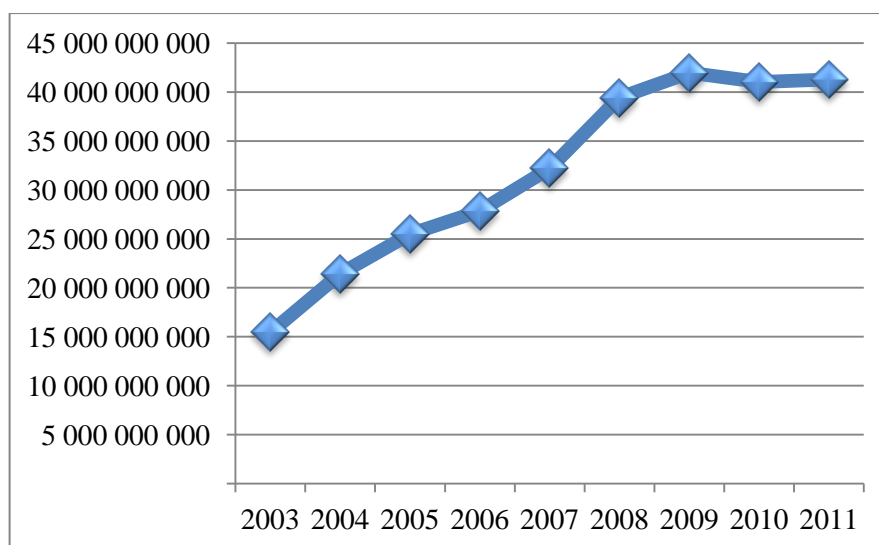
Graf 8 Vývoj HDP v Srbsku (2003 – 2012)

Zdroj: vlastní zpracování dle [28] a údajů ze Srbské národní banky

Od roku 2003 do roku 2008 hodnota HDP prudce stoupala, poté následoval mírný propad (zřejmě způsobený nástupem globální ekonomické krize), ale od roku 2010 už hodnota HDP opět roste, což svědčí o pozitivním hospodářském vývoji této země. V roce 2011 dosáhlo HDP hodnoty 45,8 mld. USD. Naproti tomu pro porovnání v tom samém roce hodnota HDP ČR byla 217 mld. USD.

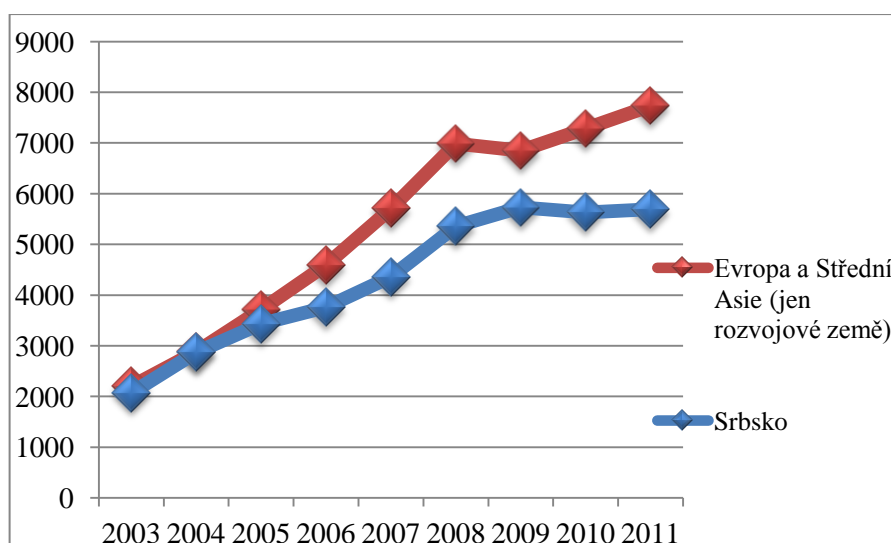
5.5.2 Hrubý národní produkt

Hrubý národní produkt (HNP, v angličtině GNP, nově i GNI – hrubý národní příjem) je makroekonomický údaj vyjadřující celkovou peněžní hodnotu statků a služeb vytvořených za dané období (což většinou bývá jeden rok), občany daného státu, bez ohledu na to, zda je to na území tohoto státu, či na území jiného státu, tedy v cizině. Aby byla výše HNP porovnatelná mezi jednotlivými zeměmi, přepočítává se na jednoho obyvatele. Následně lze podle jeho zvyšujícího se nebo snižujícího se trendu posoudit a vyhodnotit jaké je současné tempo růstu dané ekonomiky.

Graf 9 Vývoj hrubého národního produktu v Srbsku (2003 – 2011)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů The World Bank

Graf 10 Vývoj HNP na hlavu v Srbsku a rozvojových zemích Evropy a Střední Asie (2003 – 2011)

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů The World Bank

HNP Srbska měl v roce 2011 hodnotu 41,3 mld. USD, což ho řadí na 72. místo ve světovém žebříčku a na grafu 9 lze opět vidět pozitivní vývoj ve stoupajícím trendu a od roku 2009 do současnosti se udržuje zhruba ve stejné výši. Co se týká ostatních států světa, nejvyšší HNP má USA, je to 15,1 bilionu USD, s velkým odstupem následuje Čína 6,6 bilionu USD a Japonsko 5,7 bilionu USD. HNP České republiky dosáhlo v roce 2011 na hodnotu 196,3 mld. USD a ČR tak dosáhla na 44. místo v celosvětovém žebříčku.

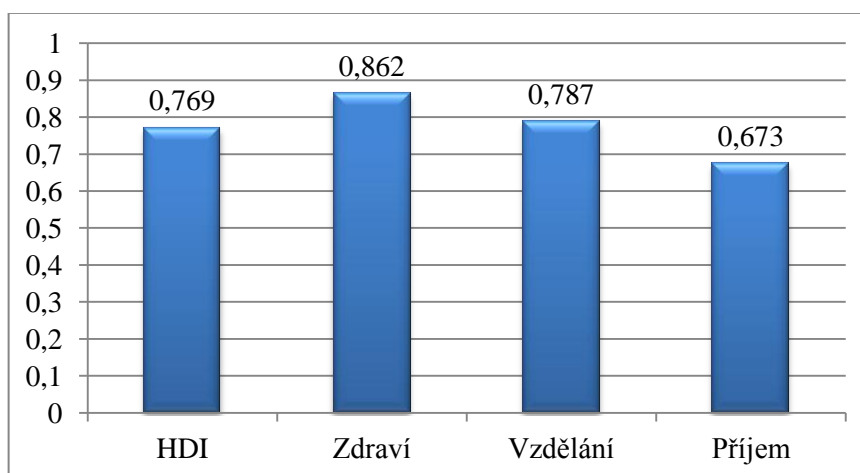
Vývoj HNP na hlavu je v následujícím grafu 10 spolu s porovnáním HNP rozvojových zemí Evropy a Střední Asie. Vývoj Srbska je stejný jako na grafu předchozím, vývoj v ostatních rozvojových zemích Evropy a Střední Asie je rychlejší.

5.5.3 Index lidského rozvoje

Index lidského rozvoje (Human Development Index - zkratka HDI) je ukazatel, který OSN zveřejňuje ve své každoroční zprávě. Používá se pro měření kvality lidského života a hodnotí zdravotní stav obyvatel, vzdělanost a příjmy. [34]

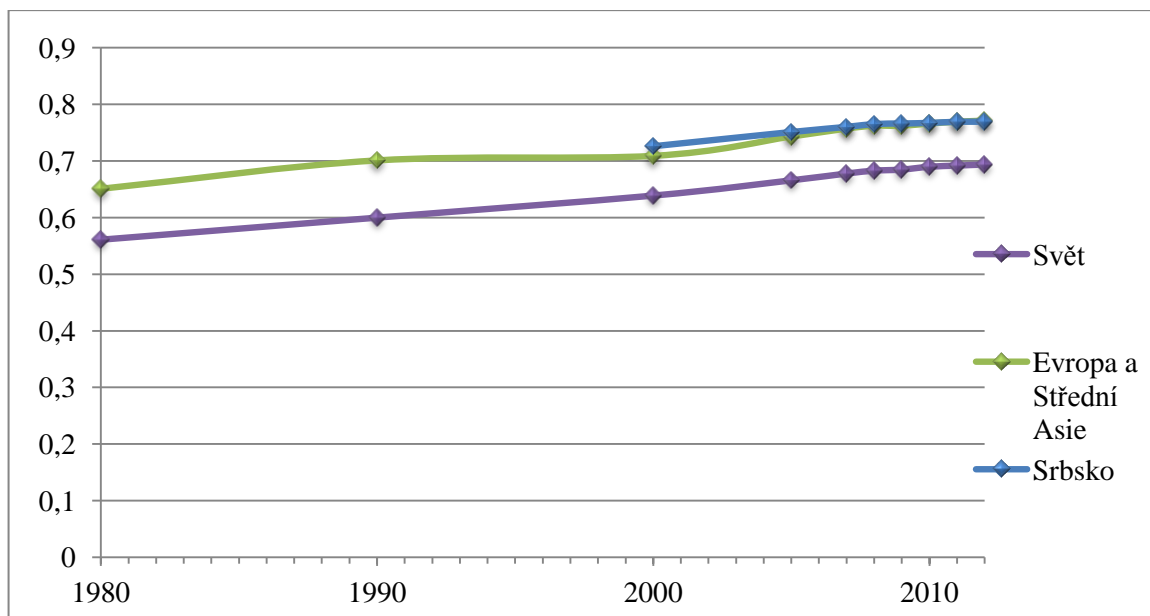
Podle údajů z UNDP se Česká republika nachází na 28. místě ze 187 zemí světa s hodnotou HDI 0,873. Na prvním místě se umístilo Norsko s HDI 0,943 a na posledním Demokratická republika Kongo s HDI dosahující pouze 0,286. Srbsko se nachází na 64. místě s hodnotou 0,769. [34]

Jednotlivé měřené složky jsou znázorněny na následujícím grafu:

Graf 11 HDI Srbsko 2011

Zdroj: vlastní zpracování dle [34]

Graf 12 Vývoj HDI v Srbsku, Evropě a Střední Asii a ve světě v letech 1980 – 2012

Zdroj: vlastní zpracování dle [34]

Zahraniční rozvojová pomoc má na Srbsko pozitivní vliv a zdá se být efektivní v ní nadále pokračovat, dokud Srbsko nesplní hospodářské podmínky a nebude způsobilé pro vstup do Evropské unie. Další hospodářský růst musí být tažen podnikáním a investováním do rozvoje strategických sektorů národního hospodářství. V zemi je ale zároveň třeba mít dostatečně chráněná vlastnická práva, odstranit překážky v podnikání a korupci. Další rozvojová pomoc bude tedy dostatečně efektivní pouze v tom případě, pokud se Srbsko zaměří na tyto specifické oblasti a bude klást důraz na odstranění dosavadních bariér a bude se intenzivně snažit o další pokrok.

Závěr

Zahraniční rozvojová pomoc České republiky patří mezi důležité součásti zahraniční politiky ČR. Svou pomoc poskytuje formou dvoustranné, trilaterální a mnohostranné formy spolupráce. Dvoustrannou rozvojovou pomoc dále rozlišuje podle pomoci zemím programovým, projektovým a dalším. Cílem práce bylo **zaměřit se na regionální rozvoj a mezinárodní rozvojovou pomoc České republiky. Analyzovat konkrétní zahraniční rozvojovou spolupráci mezi Českou republikou a projektovou zemí západního Balkánu – Srbskem.**

Práce byla zaměřena na vývoj v konkrétní vybrané zemi, v Srbsku. Přesto, že se Srbsko dříve potýkalo se značnými problémy, v současnosti rozhodně nepatří k nejchudším zemím světa a vykazuje pozitivní hospodářský vývoj, je pro něho rozvojová pomoc důležitá z hlediska stanoveného dlouhodobého cíle, kterým je vstup do EU. Objem rozvojové pomoci již není tak velký jako na začátku sledovaného období a lze vidět, že Srbsko začíná být ekonomicky stabilní.

Na základě rešerše dostupných dat bylo zjištěno, že mezi největší příjemce české zahraniční pomoci patří tzv. země programové, mezi které se na prvním místě řadí zástupce nejméně rozvinutých zemí světa Afghánistán, s velkým odstupem pak následuje Mongolsko a Moldavsko, které patří do skupiny zemí s nižším středním příjmem. Na dalším místě je Bosna a Hercegovina a hned poté následuje již Srbsko jako první zástupce projektových zemí, kterému je poskytován největší objem prostředků zahraniční rozvojové pomoci ČR v této skupině. Rozvojová pomoc byla rozdělena dle Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR do několika sektorů. Jako nejvýraznější byl vyhodnocen sektor dopravy a sektor výroby a dodávky energií.

Podrobná analýza byla zaměřena konkrétně na rozvojovou spolupráci České republiky a Srbska. Zde byl vyčíslen objem rozvojové pomoci, která má rok od roku klesající tendenci. Zahraniční rozvojová pomoc České republiky má na Srbsko pozitivní vliv a zdá se být pro zemi efektivní a přínosné v ní i dále pokračovat. Ukazatele vývoje hrubého domácího produktu, hrubého národního produktu i indexu lidského rozvoje jen potvrzují pozitivní vývoj ekonomické a sociální situace v Srbsku. Finálním bodem rozvojové pomoci by měla být pomoc při splnění hospodářských podmínek v zemi a úspěšný vstup do Evropské unie.

Zdroje

- [1] ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2007. ISBN 978-80-7395-019-4.
- [2] *Metodická podpora regionálního rozvoje* [online]. 2012 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/regiony_red.html
- [3] *Rozvoj: Rozvojovka* [online]. 2011 [cit. 2013-01-25]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/rozvoj>
- [4] WOKOUN, René a kol. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde Praha, a. s., 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- [5] COLLIER, Paul. *Miliarda nejchudších: Proč se některým zemím nedaří a co s tím*. Praha: Vyšehrad, spol. s r. o., 2009. ISBN 978-80-7429-010-7.
- [6] JENÍČEK, Vladimír a kol. *Vyvážený rozvoj - na globální a regionální úrovni*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-195-6.
- [7] BLAŽEK, Jiří; UHLÍŘ, David. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- [8] HALAXA, Petr. *Zahraniční pomoc ve vztazích vyspělých a rozvojových zemí* [online]. 2010 [cit. 2013-01-26]. Dostupné z: <http://prg.xf.cz/kniha/kap4.htm>
- [9] DUŠKOVÁ, Lenka a kol. *Encyklopedie rozvojových studií*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. ISBN 978-80-244-2948-9.
- [10] HORKÝ, Ondřej. *Česká rozvojová spolupráce: Diskursy, praktiky, rozpory*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 2010. ISBN 978-80-7419-040-7.
- [11] ADAMCOVÁ, Lenka; NĚMEČKOVÁ, Tereza a kol. *Rozvojová ekonomika*. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1515-1.
- [12] *Česká rozvojová agentura: Rozvojová spolupráce ČR (ZRS)* [online]. 2009 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs.htm>
- [13] *Česká rozvojová agentura: Rozvojová spolupráce ČR (ZRS)* [online]. 2009 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/rozvojova-spoluprace/rozvojove-cile-tisicileti-.htmace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs.htm>
- [14] *Rozvojovka: Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce* [online]. 2011 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/humanitarni-pomoc-a-rozvojova-spolupraceace/rozvojove-cile-tisicileti-.htmace/rozvojova-spoluprace-cr-zrs.htm>

- [15] *MZV ČR: Dvoustranná rozvojová spolupráce* [online]. 2007 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/index.html
- [16] *MZV ČR: Další země* [online]. 2007 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/dalsi_zeme/index.html
- [17] *MZV ČR: Mnohostranná rozvojová spolupráce* [online]. 2007 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/mnohostranna_zrs_cr/index.html
- [18] *Rozvojovka: Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce* [online]. 2011 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/humanitarni-pomoc-a-rozvojova-spoluprace>
- [19] *MZV ČR: Transformační politika* [online]. 2009 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/file/72930/TransformacniPolitika.pdf>
- [20] *Rozvojovka: Zahraniční rozvojová spolupráce ČR* [online]. 2011 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr>
- [21] *Česká rozvojová agentura: Co děláme* [online]. 2009 [cit. 2013-03-11]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/cra/co-delame.htm>
- [22] *MZV ČR: Stipendia* [online]. 2007 [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/stipendia/index.html
- [23] *Businessinfo.cz: Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010-2017* [online]. 2010 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rozvojova-spoluprace-cr-prioritni-zeme-1286.html#!>
- [24] *Platforma podnikatelů pro zahraniční rozvojovou spolupráci* [online]. 2013 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.ppzrs.org/>
- [25] *Rozvojovka: Zahraniční rozvojová spolupráce ČR v roce 2011* [online]. 2011 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: <http://www.fors.cz/wp-content/uploads/2012/12/AW-brief-final.pdf/rozvojova-spoluprace-cr-prioritni-zeme-1286.html#!>
- [26] *Česká republika pomáhá* [online]. 2012 [cit. 2013-03-17]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/876652/Ceska_Republika_Pomaha.pdf

- [27] *Oficiální webová stránka vlády RS* [online]. 2004-2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.srbija.gov.rs/pages/intro.php?id=35>
- [28] *Businessinfo.cz: Srbsko: ekonomická charakteristika země* [online]. 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/srbsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-18540.html>
- [29] *Wikipedie: Srbsko* [online]. 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Srbsko#Administrativn.C3.AD_d.C4.9Blen.C3.AD_Srbska
- [30] *Srbsko: czda.cz* [online]. 2009-2013 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.czda.cz/cra/projekty/srbsko.htm>
- [31] *Rozvojovka: Česká rozvojová spolupráce po roce 2004. Případová studie Srbska* [online]. 2011 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/analyzy/55-ceska-rozvojova-spoluprace-po-roce-2004-pripadova-studie-srbska.htm>
- [32] *MZV ČR: Přehled projektů ZRS ČR v Srbsku* [online]. 2012 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/dvoustranna_zrs_cr/projektove_zeme/srbsko/prehled_projektu_zrs_cr_v_srbsku.html
- [33] *Kde a jak ČR pomáhá: Srbsko* [online]. 2012 [cit. 2013-04-19]. Dostupné z: <http://www.geoinformatics.upol.cz/app/rozvoj/proj/srbsko.php#>
- [34] *UNDP* [online]. 2013 [cit. 2013-04-20]. Dostupné z: <http://hdrstats.undp.org/en/countries/profiles/SRB.html>
- [35] PELIKÁN, Jan. *Dějiny Srbska*. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-671-0.
- [36] *RPMES* [online]. 2008 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://ilocos.net.ph/RPMES%202008%20Q3/>
- [37] *Časopis Respekt* [online]. 2012 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <http://img.ihned.cz/attachment.php/220/21261220/ituv345BCDEFIJNl6Qbdfgpry1STU29V/1627-vobr-Srbsko-mapa-0313.jpg>

Seznam příloh

Příloha 1.....- 84 -

Příloha 1

Název projektu (realizátor)	Popis	Doba realizace	Rozpočet v CZK	Rozpočet v USD*
Sektor vzdělávání			325 000	17 105
Procurement of Computers for High School in Novi Pazar (samospráva města / ZÚ Bělehrad)	Nákup IT vybavení do střední školy - Gymnázia v Novém Pazaru	2010	200 000	10 526
Technická podpora Univerzitě v Bělehradě (Filologická fakulta, Bělehrad)	Zlepšení technického zázemí Filologické fakulty v Bělehradě (nákup počítačů), podpora studia bohemistiky.	2008	125 000	6 579
Sektor zdravotnictví			41 566 228	2 187 696
Podpora prevence rakoviny u žen v regionu Šumadija (Charita ČR)	Ve spolupráci s místní nevládní organizací Oaza Sigurnosti je realizován tříletý projekt podpory prevence rakoviny u žen v odlehlých částech regionu Šumadija. Kromě osvětových aktivit bude také pořízena mobilní vyšetřovna, která pravidelně navštíví vybraná místa a zvýší tak dostupnost odborné péče a prevence onkologických onemocnění u žen.	2010-2012	10 500 000	552 632
Zvyšování kvality a dostupnosti zdravotní péče - nemocnice Arandjelovac (Edomed, a.s.)	Projekt je realizován na pracovišti Zdravotnického centra Arandjelovac a je zaměřen na zvyšování kvality a dostupnosti zdravotní péče. Dokončením druhé etapy projektu vzniklo v Zdravotnickém centru Arandjelovac kompletní skiografické pracoviště Shimadzu RADspeed MC, včetně nepřímé digitalizace a PACSu.	2010-2012	10 092 000	531 158
Dodávka zdravotnického vybavení pro fakultní nemocnici Dr. Dragiša Mišoviće v Bělehradě (Charita ČR)	Cílem projektu bylo posílit kvalitu péče o pacienty vyžadující hemodialýzu ve fakultní nemocnici Dr. Dragiša Mišoviće v Bělehradě. V uplynulých 15 letech zde bylo poskytnuto více jak 75 000 dialyzačních zákroků. V rámci české rozvojové spolupráce bylo nemocnici dodáno deset křesel pro výkon hemodialýzy, která umožňují pohodlnou déletrvající polohu pacienta a splňují požadavky na moderní péči. Dodávka navazovala na spolupráci a podporu rozvoje zdravotnictví poskytnutou Srbsku v předchozích letech.	2010	699 770	36 830
Nákup laparoskopické kamery pro nemocnici KBC (Univerzitní nemocnice Dr. Mišoviće v Bělehradě)	V rámci projektu bylo na urologickém oddělení nainstalováno a úspěšně zprovozněno moderní zařízení Olympus OTV-S7, jehož pomocí jsou prováděny laparoskopické operace.	2010	390 000	20 526
Odborné vybavení Ústavu krevní transfúze (Ústav krevní transfúze, Nový Sad)	Cílem projektu je navýšit počet zamrazovacích zařízení s hlubinným zamražením krevní tekutiny, konečným cílem je zvýšit kapacitu zásob čerstvé krevní plasmy humánního původu.	2008	100 000	5 263

Implementace českých zdravotnických prostředků v oblasti cévní chirurgie - Klinické centrum Bělehrad (Výzkumný ústav pletářský)	Cílem projektu bylo implementovat českou zkušenost v oblasti cévní chirurgie v srbském prostředí. V rámci projektu proběhly tyto aktivity: odborná jednání a spolupráce, pobyt českých chirurgů na odborném pracovišti v Srbsku, krátkodobá stáž srbských cévních chirurgů v Praze, účast a aktivní propagace na odborných kongresech v Srbsku, účast na kongresech na evropské úrovni, dodávky vzorků zdravotnického materiálu, implementace zařízení a zaškolení personálu.	2006-2010	19 784 458	1 041 287
Sektor zásobování vodou a sanitace			63 417 502	3 337 763
Rozvoj odpadového hospodářství v oblasti města Valjevo (Sdružení pro rozvoj OH - VHS Brno, a.s.; Mevos, s.r.o.)	Cílem projektu je zlepšit systém nakládání s komunálním odpadem v regionu Kolubara prostřednictvím pilotního projektu výstavby překládací stanice se sběrným dvorem. Projekt podpoří snahu srbské vlády zavést v souladu s Národní strategií odpadového hospodářství Regionální systémy odpadového hospodářství, v jejichž rámci mají být vybudovány regionální zabezpečené skládky odpadů, recyklační centra, předkládací stanice a další potřebná zařízení, splňující přísné mezinárodní standardy. Celkem se předpokládá vybudování 26 regionálních skládek pro 160 municipalit a 44 překládacích stanic. Vytvořené regionální plány odpadového hospodářství zajistí decentralizaci a rozvoj místních, unikátních systémů odpadového hospodářství přizpůsobených podmínkám jednotlivých regionů. Z projektu bude benefitovat cca 60 tis. obyvatel města Valjeva a cca 20tis. obyvatel spádové oblasti.	2010-2012	13 848 502	728 869
First Solid Garbage Pail (samospráva města Kruščica / ZÚ Bělehrad)	Třídění komunálního odpadu ve městě Kruščica.	2010	260 000	13 684
Průzkum zdrojů a dodávka technologie úpravy pitné vody, oblast Lazarevac (GEOtest Brno)	Cílem tohoto projektu bylo přispět k zlepšení dodávky pitné vody v oblasti Lazarevac. V rámci tohoto projektu proběhly například tyto aktivity: rekognoscace stávajících zdrojů pitné vody, získání základních legislativních norem, zpracování hydrogeologické studie a projektu hydrogeologických prací, geofyzikální průzkum, vyhledání zdrojů případné kontaminace, multikriteriální analýza, realizace hydrogeologických vrtů, zpracování projektu monitoringu a realizace vrtných prací.	2007-2012	22 201 000	1 168 474
Rozšíření kapacity zásobování pitnou vodou v regionu města Boričevac (VHS Brno, a.s.)	Rozvojová spolupráce mezi městem Boričevac a ČR má dlouhodobý charakter a během této doby bylo realizováno již několik projektů. Rozšíření kapacity zásobování pitnou vodou v regionu města Boričevac značně přispělo ke zlepšení životních podmínek a dalšímu rozvoji vodohospodářského systému v celé oblasti.	2008-2010	17 395 000	915 526

<p> Vypracování integrovaného systému odpadového hospodářství pro vybraná města a obce, provincie Vojvodina (Dekonta, a.s.)</p>	<p> Rozvojevým záměrem projektu bylo vytvoření podmínek pro zavedení integrovaného systému odpadového hospodářství ve vybraném regionu Západní Bačka a v přílehlém městě Vrbas. Hlavními cíli projektu byly identifikace výchozích podmínek souvisejících s odpadovým hospodářstvím; zpracování regionálního plánu pro řešení této oblasti; zvýšení informovanosti obyvatel a odborné veřejnosti o problematice odpadového hospodářství a implementace vybraného opatření identifikovaného regionálním plánem.</p>	<p> 2006-2009</p>	<p> 9 713 000</p>	<p> 511 211</p>
<p> Sektor státní správy a občanské společnosti</p>			<p> 586 447</p>	<p> 30 866</p>
<p> Transformační finanční a ekonomická spolupráce (MF ČR)</p>	<p> Specifický program technické spolupráce v oblasti řízení veřejných financí realizovaný v gesci Ministerstva financí.</p>	<p> 2010</p>	<p> 456 447</p>	<p> 24 024</p>
<p> Podpora rozvoje turistického ruchu v obci Češko Selo (místní zastupitelstvo)</p>	<p> Cílem projektu bylo podpořit hospodářský rozvoj tohoto prostředí – naprostá turistická ojedinelost dané krajiny podněcuje perspektivu celkového rozvoje turistického potenciálu v Banátu.</p>	<p> 2008</p>	<p> 130 000</p>	<p> 6 842</p>
<p> Sektor ostatní sociální infrastruktury a služeb</p>			<p> 14 011 566</p>	<p> 737 451</p>
<p> Zvyšování absorpční kapacity pro rozvoj venkova (Ústecký kraj)</p>	<p> Spolupráce byla zaměřena především na přípravu projektů, organizace stáží absolventů srbských středních škol, realizace projektů EU, podpora při řešení nezaměstnanosti a předávání zkušeností v zemědělství.</p>	<p> 2010</p>	<p> 282 126</p>	<p> 14 849</p>
<p> Budování kapacit státní správy, samosprávy a neziskového sektoru AO Vojvodina v sociální oblasti (Olomoucký kraj)</p>	<p> Pokračování dlouhodobé spolupráce - organizace seminářů pro místní správu.</p>	<p> 2009-2010</p>	<p> 1 013 060</p>	<p> 53 319</p>
<p> Informační kancelář JMK v Kragujevaci (Jihomoravský kraj)</p>	<p> Pokračování dlouhodobé spolupráce - provoz informační kanceláře kraje, která se podílí také na rozvojových projektech, poskytuje výuku češtiny a další služby</p>	<p> 2009-2010</p>	<p> 1 404 360</p>	<p> 73 914</p>
<p> Informační a komunikační platforma pro sektor sociálně-zdravotní (ADRA, o.s.)</p>	<p> Cílem projektu bylo zlepšit informovanost mezi všemi osobami činnými v problematice domácího násilí – nevládními organizacemi, státními a vzdělávacími institucemi, studenty příslušných studijních oborů, sdělovacími prostředky a širokou veřejností – a umožnit tak vznik navzájem propojené interdisciplinární sítě zařízení, úřadů a jednotlivců, kteří se touto problematikou zabývají, anebo se jich problematika domácího násilí přímo týká. Těchto cílů bylo dosaženo pomocí tří nástrojů - zavedením webového informačního portálu, vydáváním a distribucí specializovaného periodika pro potírání domácího násilí a vypracováním strategie komunikace v oboru domácího násilí. Provoz portálu i vydávání periodika se po skončení finančního čerpání z projektu staly nadále finančně soběstačnými.</p>	<p> 2008-2009</p>	<p> 1 996 995</p>	<p> 105 105</p>

Rekonstrukce budovy Muzea české menšiny (místní zastupitelstvo Češko Selo)	V rámci tohoto projektu byla zrekonstruována budova Muzea české menšiny v obci Češko Selo. Budova má důležitou historickou hodnotu. Projekt se zaměřil i na zlepšení turistické nabídky okresu Bela Crkva. Proběhla vnější rekonstrukce a oprava fasády budovy muzea. Tímto způsobem budova byla sanována a zamezilo se jejímu dalšímu chátrání.	2008	171 675	9 036
Rekonstrukce tribuny městského stadionu (opština Bela Crkva)	V rámci tohoto projektu byla zrekonstruována tribuna městského stadionu v Bele Crkvi, administrativního centra české menšiny v Srbsku. Mimo jiné byly provedeny tyto aktivity: uklizen prostor kolem zdi (odstraněny topolové stromy, odklizen plevel a křoví) a zbořena zeď v délce 100 až 120 m.	2008	171 675	9 036
Výstavba šatny a sociálního zařízení stadionu v obci Kruščice (místní zastupitelstvo)	V rámci tohoto malého lokálního projektu byly vystaveny šatny a sociální zařízení stadionu v obci Kruščice. Mimo jiné byly provedeny i tyto aktivity: provedení kompletních elektroinstalačních prací, dodávka a instalace oken a dveří, vnitřní omítnutí celkového objektu, omítky celkového objektu instalace dlažby a vybavení sanitárním nábytkem.	2008	171 675	9 036
Vybudování centra pomoci pro oběti domácího násilí, region Šumadija (ADRA, o.s.)	Hlavním záměrem projektu bylo přispět k dosažení vysokých standardů ochrany před domácím násilím, vyšší bezpečnosti a sociální stabilitě rodin a ke změně sociálního klimatu a společenských norem ve vztahu ke všem formám domácího násilí. Cíle projektu - rozšířit a zkvalitnit služby poskytované obětem domácího násilí ve městě a prohloubit vnímání problému domácího násilí u veřejnosti a rovněž zvýšit informovanost o poskytovaných službách a dostupných formách řešení tohoto problému.	2006-2008	8 800 000	463 158
Sektor dopravy a skladování			30 169 261	1 587 856
Zvyšování bezpečnosti na železničních přejezdech (AŽD Praha, s.r.o.)	Srbské železnice jsou charakterizovány vysokým počtem smrtelných dopravních nehod, ke kterým dojde na železničních přejezdech. Proto realizovala ČRA uvedený projekt na základě memoranda o porozumění mezi Českou rozvojovou agenturou a srbským Ministerstvem Infrastruktury. Projekt navazuje na modernizaci železničních přejezdů započatou v roce 2009. Celkově proběhla rekonstrukce deseti železničních přejezdů.	2009-2011	29 147 946	1 534 102
Pomoc při využití elektrérenských popílků do konstrukcí pozemních komunikací (ARCADIS, Geotechnika, Centrum dopravního výzkumu)	Cílem projektu bylo prověřit vhodnost využití popílků a získat zkušenosti s využitím této technologie. Čeští experti poskytli krátkodobou konzultaci při stavbě zkušebních úseků - pro návrhy staveb zkušebních úseků, během stavby silničních násypů na těchto úsecích včetně podloží, přípravy materiálu, využití popílků, metod přípravy a umístění popílku, kontroly umístění, zpracování metod monitoringu a kontroly zkušebních úseků. Po stavbě zkušebních úseků a vyhodnocení údajů z monitoringu vypracovali detailní technologický předpis provádění silničních staveb.	2008	1 021 315	53 753

Sektor výroby a dodávky energie			42 602 912	2 242 259
Pomoc při realizaci plynového vytápění v základní škole Petar Tasić, Lešnica (samospráva města Loznica / ZÚ Bělehrad)	Základním záměrem projektu byla úprava stávající zastaralé a téměř nefunkční kotelny a náhrada uhlí a mazutu za ekologické palivo - zemní plyn v místní základní škole Petar Tasić Lešnica, opština Loznica do které chodí cca 800 dětí. Z prostředků ZRS ČR financovala základní škola vypracování technické dokumentace, na základě které vláda Srbska schválila další finanční prostředky pro dokončení plynofikace školy.	2010	200 000	10 526
Zajištění kontinuity těžby na dolech Rembas a Soko (Výstavba dolů Ostrava)	Předmětem projektu byla projekční a realizační činnost na dosažení kontinuity těžby na dolech Rembas a Soko do r. 2020 a dále zvýšení technické úrovně a produktivity práce na těchto dolech, a to: a) obnova uhelných zásob dolu Rembas (lokality Vodna) b) příprava nového těžebního horizontu – 120 m na dole Soko c) komplexní dopravní systém na dole Soko.	2006-2010	23 228 912	1 222 574
Vybudování efektivního systému dálkového vytápění ve městě Valjevo (VHS Brno, a.s.)	Hlavním cílem tohoto projektu bylo vybudování teplovodních rozvodů pro zásobování teplem sídliště Kolubara v délce 2 600m, demontáž starých domovních tepelných stanic a instalace nových domovních stanic o výkonu 150 – 120 kW (13 – 16 jednotek). Výsledkem tak bylo odstranění energeticky náročných a ekologicky zcela nevyhovujících lokálních zdrojů vytápění.	2006-2008	19 174 000	1 009 158
Sektor obchodní politiky a regulace			2 794 236	
Podpora výroby sýrů v oblasti Pešter/Sandžak (Pacovské strojírna – Trading, spol. s r.o.)	Oblast Pešter má dlouhou tradici v produkci sýra a mléčných výrobků, které jsou známé po celém světě. Cílem projektu je vybavení centra pro kontrolu kvality výroby mléčných výrobků a balicího a skladovacího zařízení. Projekt také obsáhne školení o standardech EU. Projekt dále podpoří vypracování dokumentace o geografickém původu Sjenického bílého sýra jako marketingové značky.	2011-2013	2 047 536	107 765
Aid for Trade (MPO ČR)	Program „Aid for Trade“ je zaměřený na podporu obchodu a je v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu.	2010	746 700	39 300
Sektor průmyslu, těžby surovin a stavebnictví			33 350 000	1 755 263
Plynofikace Banje Koviljača a Lešnice (MSA Dolní Benešov)	Cílem realizace projektu z prostředků české rozvojové zahraniční spolupráce byla realizace plynofikace obcí Banje Koviljača a Lešnice formou přivedení plynu do oblasti a následné vybudování městské rozvodné sítě. Hlavní aktivitou projektu pak bylo přivedení plynu k individuálním spotřebitelům – rodinným domkům, k centrální výtopně a do místního lázeňského sanatoria. Výstupem je realizace investice, která zabezpečila trvalé a stabilní zásobování uvedených oblastí teplem a tepelnou energií.	2006-2009	14 700 000	773 684

Signálně bezpečnostní zařízení železničních vlečků Vreoci a Obrenovac tepelné elektrárny JP TENT (AŽD Praha, s.r.o.)	Cílem realizace pomoci z prostředků české zahraniční rozvojové spolupráce bylo zahájení a postupná modernizace staničních signálně-bezpečnostních zařízení železničních vlečků Vreoci a Obrenovac. Dalším cílem projektu byla modernizace zastaralého zabezpečovacího zařízení zmiňovaných stanic pro řízení provozu na kolejištích tepelné elektrárny TENT.	2006-2009	14 700 000	773 684
Teplofikace Lešnice, Banja Koviljača a speciální nemocnice (EKOL, s.r.o.)	Cílem realizace projektu z prostředků české rozvojové zahraniční spolupráce byla teplofikace obcí Banje Koviljača a Lešnice - vybudování městské rozvodné sítě. Bezprostředním výstupem projektu bylo zavedení tepla k individuálním spotřebitelům – rodinným domkům, k centrální výtopně a do místního lázeňského sanatoria.	2007-2008	3 950 000	207 895
Sektor obecné ochrany životního prostředí			12 467 000	656 158
Průzkum znečištění a rehabilitace oblasti Ada Huja (Dekonta, a.s.)	Rozvojovým záměrem projektu bylo zlepšení životního prostředí a zdraví obyvatel v hlavním městě Srbska - Bělehradu vytvořením podmínek pro rehabilitaci oblasti poloostrova Ada Huja. Cílem projektu bylo stanovení rozsahu a intenzity kontaminace, dále zhodnocení enviroimnětálních a zdravotních rizik. Cílem bylo také navrhnout a pilotně ověřit konkrétní sanační opatření včetně zvýšení povědomí odborné veřejnosti o problematice sanací ekologických zátěží a nakládání s odpady.	2008-2010	12 467 000	656 158
CELKEM ZRS ČR			241 290 152	12 699 482
Humanitární pomoc			200 000	10 526
Pomoc při povodních v severovýchodní oblasti Vojvodina v Srbsku a v Černé Hoře (Člověk v tísni)	Na konci dubna 2005 postihla povodeň severovýchodní oblasti Vojvodina v Srbsku a Černé Hoře. Na základě požadavku srbské vlády poskytla ČR humanitární pomoc ve výši 200.000,- Kč (dotace na projekt společnosti Člověk v tísni - doprava odvlhčovačů a vysoušecích zařízení a jejich využití).	2005	200 000	10 526
CELKEM ZRS ČR a HUMANITÁRNÍ POMOC			241 490 152	12 710 008

* Přepočteno podle orientačního kurzu 1 USD/19 CZK.

Zdroj: vlastní zpracování dle [32]